

Година XXVI

Број 714

4. септембар 1965.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Dan
BARRY

ФЛАШ ГОРДОН

КРОЗ ВЕКОВЕ

Пре 100 година

На прегу јесени 1865. године читаоци разних листова у свету забављали су се у часовима доколице читајући, између осталих, и ове вести:

Сједињене Америчке Државе. Број Индијанаца у Америци смањује се страховито брзо. Званични пописи показују да их је у 1850. години било 400.000 душа, 1855. — 350.000; 1860. године — само 129.500. Оправдано се поставља питање: како објаснити ову појаву.

Русија. Шеф полиције у Петрограду јавно је објавио да је највишим указом владе дозвољено пушење дувана

на улицама, трговинама и другим јавним местима, како у престоницама, тако и у осталим градовима и насељима.

Италија. У Риму је основано друштво чији је циљ искорењивање раскоши код женских тоалета, раскоши која је у последње време достигла крајњу границу. У друштво се примају као чланови мушкарци који се обавезују да ће утицати на своје познанице саветом да се једноставније одевају.

Француска. Недавно су на француском броду „Колин“ вршени већ ома занимљиви опити да би се испитала могућност искоришћавања електричног осветљења на мору. Помоћу подводног рефлектора вода је била осветљена до велике дубине, тако да су се, гледајући са палубе, могле видети рибе које су, као у неком акваријуму, пливале око светиљке. Посредством електричних светиљки вршена је и размена сигнала између брода и морског телеграфа на острву Бел. Овај начин примене електричних светиљки испробао је сам проналазач инжењер Базен у присуству војне комисије. Опити су потпуно успели.

У ОВОМ БРОЈУ:

- У ПОТРАЗИ ЗА ДРЕВНИМ ПИСЦИМА
- СТАНДАРДИЗАЦИЈА — ШТА ЈЕ ТО?
- ТУНДРА ЈЕ ПУНА ЖИВОТА
- ФАНТАСТИЧНА ПРИЧА
- ШАХ
- СПОРТ
- АНЕГДОТЕ
- СТАРЕ ЛЕДИ ЛОМЕ КОПЉА
- РОБЕН ДА ЛЕТИ
- ОПАСНЕ БРЗИНЕ
- ЛАВУДОВА ПЕСМА ИНДИЈАНСКЕ
- СЛОВОДЕ

Природне лејоше наше земље

Сава је највећа национална река Југославије. Дугачка је 945,5 км. Постаје од Саве Долинке (50,5 км.) и Саве Бохињке (31 км.) које се састају 1 км узводно од словеначког градића Радовљице, на 410 м надморске висине.

Слив Саве има површину од 95.551 км², што представља 37,2 одсто територије Југославије. У горњем току (238,5 км) — узводно од Подсуседа — Сава је права планинска река, са просечним падом од 4,60 м на км тока. У доњем току (707 км) она је типична равни чарска река, са просечним падом од 10 см на км тока. Сава располаже снагом од 900 хиљада киловата (од тога је 600 хиљада киловата у горњем току), али се она незнатно користи (само у два ма-

лим хидроелектричним централама — Медводе и Мосте).

На горњем току Саве предвиђа се изградња 25 хидроелектричних централа. Знатно већи значај Саве је за пловидбу, која се по њој обављала преко 3.000 година. Велики речни бродови и теретњаци са носивошћу од 760-1100 тона

робе плове при повољним водостајима до ушћа Купе, а затим уз њу до пристаништа у Сиску, а по потреби и до Карловца (који је удаљен од Саве 136 км). Сава је најшира испод Шапца — око 700 м, а најдубља у вртлогу код села Босућа — 28 м. У њој живи око 50 врста риба.

ПРВИ ХОТЕЛ «АУТОМАТИК»

У близини Мијамија у Флориди саграђен је хотел «Аутоматик». На улазу у хотел виси аутомат са малим затвореним препрадама; гост треба само да спусти одређени новац кроз прорез па да из препраде испадне кључ хотелске собе.

Ручак и вечеру гост изабира у «трпезарији». Тридесет аутомата служи га пићем, а четрдесет јелима. Са полице гост сам узима

прибор за јело и служавник, затим изабира храну и пиће. Јеловник овог аутоматског хотела га обавештава да аутомат припремају 122 разна јела и да су резерве довољне за четрна

Све већа мода прављења намирница у праху захватила је и пиво. Тако су недавно стручњаци једне пиваре у Јелецу, у СССР

естодневну исхрану 50 гостију. Хотелијер само проверава да ли трговачка предузећа редовно пуње аутомате и да није можда неки гост надмудрио аутомате па је у хотелу станао и јео бадава.

ПИВО У ПРАХУ

успели да направе пиво у праху. Процес производње исти је као и код млека у праху. Од 100 грама добија се литар пива.

НЕВОЉЕ С ЛАБУДОВИМА

Лабудови у северној Немачкој, Енглеској и Скандинавији постају све већа напаст. Јер, три одрасла лабуда поједу сваког дана толико траве

колико попасе један бик просечне величине. Поред тога, ове елегантне птице-пливачице својом агресивношћу растурују осталу водену дивљач. Због тога немачке власти намеравају да одобре лов на лабудове који су досад били законом заштићени.

АНЕГДОТЕ

ЧАРЛС ДИКЕНС И РИБАР

Чарлс Дикенс, велики енглески писац једном је са неким својим пријатељем шетао поред реке. Нашли су на неку малу крчму испред чијих је врата седео човек задовољно пушећи лулу.

— Овај стари рибар — рече пријатељ писцу — повероваће у сваку твоју причу, ма колико ти претеривао. Али зато и он сам добро лаже.

Дикенс приђе старицу и поздравља га.

— Дobar дан, стари пријатељу, лепо је пецати у овој реци зар не?

— Да, господине, врло је лепо пецати — одговори рибар.

— Знам. Прошлог лета био сам овде и тада ми се на удицу ухватила огромна пастрмка. И прегризла ми је конак.

— Да, то раде овдашње пастрмке.

— Узео сам затим дебело, јако уже. И њега је огромна риба прегризла.

— То раде овдашње пастрмке.

— Али, био сам чврсто решен — настави Дикенс — да је извучем на копно. Тражио сам да ми донесу тежак ланац и тако сам је најзад извукао на обалу.

— Дабоме — сложи се рибар без устезања — само тежким ланцима могу се наше овдашње пастрмке извући из воде.

— Али — Дикенс је сад већ ликовало — риба ми је била на обали па ипак нисам могао да је однесем кући. Најмио сам неколико коња, четири снажна човека и њиховом помоћу, у теретним колима, пренео сам рибу до куће.

— Наравно — одобравао је стари рибар без и најмањег израза неверице на лицу — неколико коња, добра кола и снажне слуге неопходни су да би се наше пастрмке однеле до куће.

Књижевника је сад већ почео да обузима бес.

— Тада — настави он — пошто пастрмка једноставно није пристала да је закољем, послао сам је на испашу с кравама.

— Тако ми увек са нашим пастрмакама радимо — одговори рибар не трепнувши.

— Но, најлуђе је то — смејао се Дикенс — што је риба после три месеца добила рогове.

— Шта? повика старац као да га је убола тарантела. — Пастрмка добила рогове?

— Да — смејао се Дикенс верујући да је победа сад већ његова — пастрмка је добила рогове као што их имају краве.

— Господине мој — прену се стари рибар и приближи хвалисавом Дикенсу — сад сте се, чини ми се, мало удаљили од истине — наше овдашње пастрмке већ имају рогове.

Ripley's Веровали или не!

**АЗИЈСКИ ВОЈСКОВОЂА
АТХА МОСАНА**
КОЈИ ЈЕ ЖИВЕО У 8 ВЕКУ — КРИО ЈЕ ДА ЈЕ У БИЦИ ИЗГРУБИО ЈЕДНО ОКО И ЗБОГ ТОГА ЈЕ И ДАЊУ И НОКУ НОСИО МАСКУ ОД ЧИСТОГ ЗЛАТА

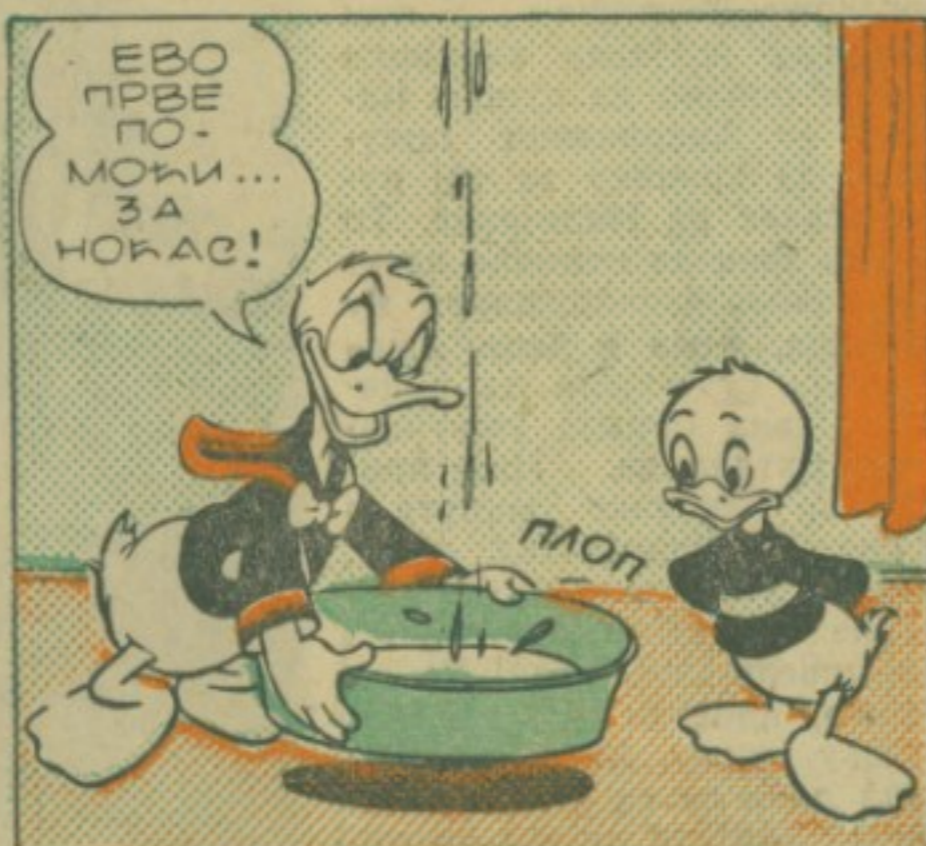
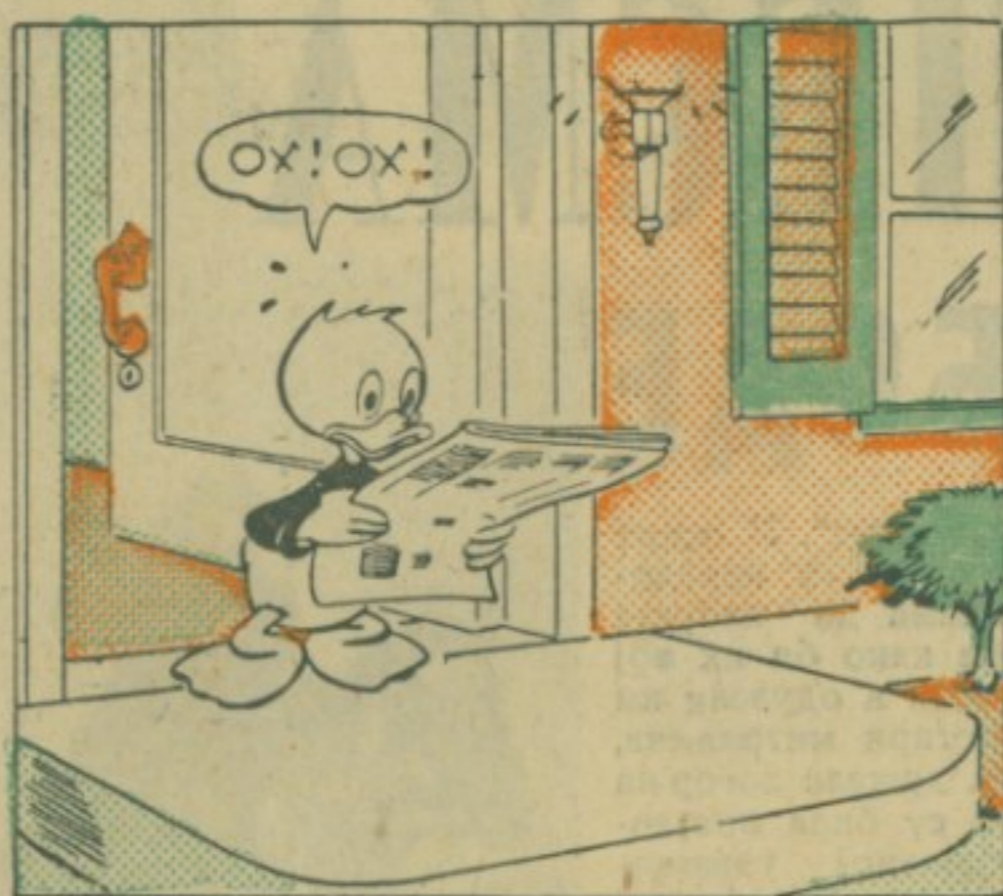
**ЈЕДИНО
ДЕЗИНФЕКЦИОНО
СРЕДСТВО**
ДО КОГА СЕ МОГЛО ДОЊИ КАДА ЈЕ ЕПИДЕМИЈА ВЕЛИКИХ БОГИЊА ЗАХВАТИЛА АМЕРИЧКИ ГРАД ОГЛЕТОРП — БИЛИ СУ ВЕНЦИ БЕЛОГ ЛУКА (1855)

Краљица ЛАОДИКЕЈА
ОТРОВАЛА ЈЕ СВОГ МУЖА АНТИОХА II ЗБОГ ТОГА ШТО ЈОЈ ЈЕ БИО НЕВЕРАЊ, А ЗАТИМ ЈЕ УМЕСТО ЊЕГА СТАВИЛА У ЊЕГОВУ ПОСТЕЉУ ГЛУМЦА АРТЕМОНА, КОЈИ ЈЕ БИО ТОЛИКО СЛИЧАН КРАЉУ ДА ЈЕ СА УСПЕХОМ УМЕСТО ЊЕГА ПРЕД ЦЕЛИМ ДВОРОМ ИЗГОВОРИО «ПОСЛЕДЊЕ РЕЧИ» КОЈИМА ЈЕ СВИМА СТАВИО У АМАНЕТ ДА ПОШТУЈУ И ЧУВАЈУ КРАЉИЦУ
ЗЛОЧИН КРАЉИЦЕ ЛАОДИКЕЈЕ НИЈЕ БИО ОТКРИВЕН СВЕ ДО ЊЕНЕ СМРТИ (247. ПРЕ Н.Е.)

Трабуње
КОЈЕ СУ АМЕРИЧКИ ИНДИЈАНЦИ ПРАВИЛИ ОД ЈЕЛЕНСКИХ РОГОВА

ЈЕДАН БРИТАНСКИ ИЗВИЈАЧКИ АВИОН
— НА ЗАПАДНОМ ФРОНТУ У I СВЕТСКОМ РАТУ — КРУЖИО ЈЕ НЕКОЛИКО ЧАСОВА У ШИРОКИМ КРУГОВИМА А ЗАТИМ СЕ СРЕДНО СПУСТИО
МАДА СУ И ПИЛОТ И ИЗВИЈАЧ БИЛИ МРТВИ (18 ЈУН 1918)

«ЛУПИ»
МАЧКА МАРИНА РОСА НЕСТАЛА ЈЕ ИЗ ЊЕГОВИХ КОЛА У МЕДФОРДУ (САД) ПРИЛИКОМ ПРВЕ ПОСЕТЕ ОВОМ ГРАДУ А ТРИ ДАНА КАСНИЈЕ ПОЈАВИЛА СЕ У РОСОВОЈ КУЊИ КОЈУ ЈЕ ОН УНАЈМИО ПОСЛЕ МАЧКИНОГ НЕСТАНКА!

WALT
DISNEYПАЈА
ПАТАК

СПОРТ

СА АТЛЕТСКИХ СТАЗА У СВЕТУ

Исјовесѿ

ЈЕДНОГ РЕКОРДЕРА

У ЗАГРЕБУ је пре десетак дана одржано полуфинално такмичење Атлетског купа Европе. Једна од најзанимљивијих дисциплина била је трка на 1.500 метара у којој је трчао и европски рекордер Јирген Мај (Демократска Република Немачка). Поведа је извојевана у последњим метрима стазе јер је Енглец Симпсон био јак противник и Мај је тек тешком муком извојевао победу. Ево исповести победника коју је дао после трке, у тренуцима највеће искрености, и у којој је описао како се осећао пре но што је почела велика борба у току, и непосредно после ње.

— Топло ми је, сав горим од врућине. Али то није само од топлог времена и врелог сунца које обасјава стадион на Максимиру. Сав горим од треме и страха да не доживим пораз. Само ме један такмичар може победити. То је Енглец Симпсон. Остали, мислим, нису нам дорасли противници. Југословен Важић је спор да победи мене и Симпсона. Ја знам да би најлакши пут до победе био кад бих ја водио трку за резултат од 3 минута и 36 секунди. То би био нов европски рекорд, а то Енглец не би могао да оствари. Али, авај, ја у овом тренутку то не могу да постигнем. Моја кондиција је не што опала.

Другог излаза нема. Трчаћу иза водећих и покушати у финишу да надмудрим Симпсона. То неће бити лако, али

ЦИЉ ТРКЕ НА 1.500 МЕТАРА. АЛАН СИМПСОН (Велика Британија) ЛЕВО И ЈИРГЕН МАЈ (Немачка ДР) ДЕСНО. ЈЕДАН ДРУГОГ ГУРАЈУ РУКАМА ДА ВИ ПРВИ ПРОШЛИ КРОЗ ЦИЉ. МАЈ ЛЕВОМ РУКОМ ДОДИРУЈЕ БЕЛУ ВРШЦУ НА ЦИЉУ.

то је једини излаз. Загребачки стартер Фердо Сетер, с белом капицом на глави, страшно се жури. Он хоће да све иде у секунду тачно, а ја бих желео још који тренутак предаха пред овај, за мене одлучујући, бој.

Одјекнуо је пуцањ и трка је почела. Први тренуци гужве су прошли. Нас шесторица летели смо стазом и журили да што пре стигнемо до циља. Југословен Важић је, као што

сам и очекивао, повео трку доста јаким темпом. Али то за мене није брзо и ја га лако пратим. Али иза себе чујем кораке и дисање Симпсона. Просто га осећам, као да ми лежи на леђима, да га носим.

Кораци Симпсона доводе ме скоро до лудила и једва се уздржавам да пре времена не кренем у финиш. Важић се поштено бори. Вуче једноличним темпом и 1.200 метара

претрчали смо а да нисмо ни приметили да смо већ 300 метара до циља. Симпсон ме ко пира као робот. Ја прелазим Важића, он то исто чини. И онда су дошли одлучујући тренуци.

На 100 метара од циља силовито сам полетео стазом. Стекао сам предност од два до три метра и Симпсон је заостао. Циљ ми је био надомак руке. Почео сам пре времена да се радујем и замало да то нисам скупо платио. Симпсон ме је сустигао и у самом циљу ја сам само за који сантиметар прешао циљ пре њега. Али, победа је победа: за сантиметар, метар или више од тога.

Дуго сам лежао у свлачионици на масерском столу. Био сам пријатно уморан и срећан што сам победио. Знао сам да ме сутрадан чека још трка на 800 метара, али нисам о њој бринуо. Бриганац Бултер трчи на темпо и ја ћу преузети улогу Симпсона. Пратићу га све до последњих метара стазе. Биће то за мене много лакше него да слушам противничке кораке за леђима. Сигурно ћу победити јер Бултер је слабији од мене. Морам то да учиним јер то од мене сви очекују. Није лако бити европски и светски рекордер. Много је лакше било кад сам био мање познат...

И Мај је победио Бултера на 800 метара.

Уређује Паја Паћак

Ква
Ква

У САЛАТИ

За време ручка Пата нуди Белку да проба вино које је она правила од врођја из њеног винограда:

— Хвала... добро је... већ сам за пробала.

— Кад? — чуди се Пата.

— Малочас у салати — одговори јој њена добра пријатељица.

То није
разлог

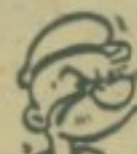
Судија иститује оптуженог Шилу:

— Због чега сте пуцали на вашег суседа?

— Због тога што је шест месеци потајно у стану вашег суседа.

— Па то није разлог — поче судија, али га Шила љутито прекину:

— То ви мислите? А што сам ја за тих шест месеци грдне паре потрошио идући код психијатра јер сам веровао да ми се свако јутро причињава кукуриканје петла...

Зотрпало
је плањино

Паја Патак отимао на изложбу слика и скулптура и

Квор у
мотору

У друштву се води разговор о томе шта је кога навело да изабере свој животни позив. Неко упита Шилу због чега је он постао надобранец?

— Због квара мотора у авиону — уместо Шиле одговори Паја.

Хоће да
буде морнар

Паја Патак убеђује своје сестрице:

— Срамота је што сте довели овакве оцене. Зар ви не знате да сваки човек на земљи мора да ради да би живео...

На то Влаја каже:

— Ујка Паје, ја сега идем на море.

ТУНДРА ЈЕ ПУНА ЖИВОТА

На слици се могу препознати многе животиње споменуте у нашем чланку. У левом доњем углу је ледени гњурац, у десном арктичка веверица и кока. Десно на слици су три мошусна говечета. У средини стоји бели поларни зец, а десно од њега лепрша снежна сова. Лево на слици је поларна лисица, а изнад ње лети снежна гуска са црним врховима крила. У средини пак види се стадо северних јелена.

БЕСКРАЈНА равница без дрвећа, највећим делом годиње покривена снегом и ледом — то је тундра. Она у северном делу Азије и Америке заузима површину која је три пута већа од Европе, другим речима износи двадесети део Земљине кугле. Највећи део отпада на Канаду (37 одсто), а тим на Совјетски Савез (Си бир — 28 одсто), Гренланд исто толико, док на Аљаску долази — 6 одсто.

Тундра је настала за време леденог доба, када је још огроман глечер покривао читав северни део Земљине полулопте. Данас, истина, нема тог ледника, али је земљиште тундре и данас скоро девет месеци у години замрзнуто. Чак и за време кратког лета оно се открани у дубини свега неколико сантиметара. Зато ту нема места дрвећу са дужим корењем. Али, за време

топлог периода ту буја трава, маховине, лишавјеви. Ту и тамо нађе се покоји жбун, покоја закржљала врба или бреза, не већа од зумбула мада и по двадесетак година стара.

И поред сурових услова живота ову огромну залеђену стелу насељава велики број животиња разних врста. Многе од њих за време хладног годишњег доба селе се и спуштају до границе шума, где налазе заштиту, али многе остају у тундри и за време дуге поларне ноћи. И по најљућој зими оне налазе себи довољно хране: сочно биље које и кад наступе хладноће остаје свеже, јер је залеђено као у неком фрижидеру. Зато тундра није никада стварно пуста, мада тако изгледа када почетком децембра сунце зађе да се не појави на хоризонту све до поло-

вине јануара. Тада над тундром влада поларна ноћ. Бескрајна равница покривена ледом и снегом окупана је само хладним сјајем трепераве поларне светлости; мада се у јануару сунце поново појави, ниско над хоризонтом, снег се држи све до краја маја. Тек половином јуна тундра се открани и озелени. За време тог краткотрајног лета тундра личи на зелени саг проширан цвећем.

Од великих животиња које остају верне свом леденом завичају на прво место долази мошусно говече. Од жестоко до зими, када температура по казује и минус 60 степени, штити га густо крзно дугачко до земље. Под кожом, пак, мошусно говече носи добру резерву хране у виду масти. Кад наступи зима, мошусна говеда се искупе у крда од 20—30 животиња, повуку се

на склоњенија места и ту под снегом траже оскудну храну. Када дуну оштри северни ветрови и ударе буре и мећаве, говеда се окупе и стану против ветра правећи од својих тела клин, на чијем се челу налази најстарији и најјачи бик, са стране одрасле животиње, а у средини телићи. Тако су ове животиње у стану да престоје на ногама читаве дане. У збијеном стаду браће се и од непријатеља, гладних поларних вукова, северних белхих медведа, па чак и човека. Њихов број се знатно смањује, јер их највећим делом уништавају безобзирни ловци. У Канади их данас нема више од 600 примерака и стога су стањени под заштитом.

У тундри зими остаје и поларна лисица. Она се лети храни леминзима — глодарица нешто мањим од пацова којих у тундри има на милионе — разним птицама и њиховим младима. За зиму лисица спрема залиху хране. Остава поларне лисице могла би да послужи као узор свакој домаћици, како по уредности, тако и по обилу намирница. Шта ту све нема: залеђених леминга, разних птица, хрпе јаја — све је то лепо распоређено и сложено.

Поларна лисица има скупоцену крзно, право „мекло злато“ које је некад играло улогу новца. Зими је оно бело као снег, док лети има нешто тамнију боју.

Поларни зец такође добија у августу белу дугу длаку и само му врхови ушију остају црни. Он зими не трпи оскудницу, јер за њега увек има доволно замрзнутог „поврћа“ које налази испод снега. Исти је случај и са леминзима који живе у великом броју у ходницима и тунелима под снегом. Ако се снег изненада открани, а не падне нови, ле-

минзи у масама страдају. Прост се посмрзавају и тада слушају за храну поларним лисицама, хермелинима, снежним совама и другим грабљивицама.

Иако нигде нема дрвећа, у тундри живи и једна врста веверице, која обитава под земљом. Она цело лето гомила храну у својој остави а дугу зиму преспава у лепо уређеној и чистој јазбини. Она не спава чврсто, већ отприлике као наш јазавац или јеж, јер има довољно хране.

Од птица које преко зиме остају у тундри треба споменути поларну сову. И она је бела као снег, са финим тамним шарима. Гнезди се у земљи или под земљом. Ту навику задржава чак и кад се нађе у зоолошком врту где има довољно дрвећа.

Крајем маја у тундри почиње да попушта зима. Снег се топи и крави и цела тундра претвара се у многобројна језера и мочваришта. Пола тундре је поплавлено. Долази лето са дугим сунчаним данима. Температура се пење и до 20 степени. Сва природа оживи. Земљу покрије снег покривач од траве и цвећа, камење обрасте влажном густом маховином и лишавјевима разних боја: од плавозелене до плаве, жуте и наранџасте. Зазује бумбари, ројеви комараца и разних мушица. Птице запевају. Од птица треба да споменемо снежну коку сличну нашој алпској коки. Она има бело перје и црвени круг око очију, а за време парења понаша се као наши тетребови: изводи разне свадбене игре. Занимљива је и морска ластва, птица црвеног кљуна, дугачких танких крила и величанственог репа. Она се гнезди у тајни, а зиму проводи на другој страни света, чак на Антарктику, 36.000 километара далеко. Два пута годишње она превали тај дугачки пут. Ледени гњурац, пак, одликује се тиме што кратко време седи на јајима, а његови младунци већ другог дана по доласку на свет напуштају гнездо да би запливали са родитељима. Кад се уморе, поплаву се једноставно мајци на леђа. Од дивљих гусака у тундри живе две врсте: снежна гуска која је сва бела, само крила су јој црна, и канадска дивља гуска са црном легом на врату. Далеко би нас одвело кад бисмо почели да набрајамо многобројне врсте дивљих патака, прутки, жалара, чигри, вивака, галебова и осталих птица које живе у мочварној тундри за време летњег периода.

У месецу априлу, док је тундра још под снегом, креху из шუმског појаса, далеко на југу, према тундри велики северни јелени, ирваси. Прво креху на пут женке са једногодишњом теладом, а нешто касније полазе за њима и мужјаци са великим роговима. Из дана у дан, без велике журбе, пасући уз пут сочну траву и маховину, они полако иду док негде у јуну не дођу на места где женке доносе на свет младунце. Чим млади млади ојачају, стада се истим праисторијским путевима враћају на југ, у појас шума, које ће им зими пружати заклон. Сада су мужјаци на челу, а неколико дана иза њих полазе женке са телићима. Стада ових ирваса које у Канади зову карибуима, а у Сибиру ирвасима, могу бити огромна. Само у Канади има их око 670.000 а на Аљасци 160.000. За њима иду индијански ловци и Ескимпи који их лове као дивљач. У северној Европи (Лапонцији) и Сибиру има их и више, али ту су они питоме, домаће животиње које људи чак прежу мада их и ту има и дивљих и полудивљих.

Тако је природа населила и сурову и дивљу тајну многобројним становницима.

КУДА ПЛИВА ВОДОПАД?

У унутрашњости Земље, као и на њеној површини, полако али непрестано догађа-

ју се промене које мењају лице наше планете.

Истражујући недовољно испитане рејоне Индијског океана, енглески научници су открили да је у зони Аденског залива температура воде неколико пута виша но у суседним областима. То потврђује хипотезу о тектонској активности у недрима Земље и о померању афричког континента као последице те активности. Научници су израчунали да се Африка удаљава од Арабијског полуострва брзином од једног сантиметра годишње.

Нијагарски водопад, који се налази између језера Ири и Онтарио, такође „плива“. Утврђено је да се водопад помера узводно за један метар годишње. Од тренутка свог постанка Нијагарин водопад се померио узводно за

десет километара. Израчуна-то је да ће се кроз 20 хиљада година водопад потпуно приближити језеру Ири и да ће га тада језеро „прогутати“.

КАО ВЕРОВАЛИ ИЛИ НЕ

Од рођења до смрти памћење човека старог 70 година забележи 15 милијарди (цифра се пише са 18 нула) података. Односно, за годину дана региструје скоро 250.000 милијарди чињеница, што прелази капацитет садашњих електронских мозгова. Мада овај број изгледа немотору, специјалисти тврде да се ствар једном научена никад потпуно не заборавља.

ПРЕРИЈА

ПО РОМАНУ
Ф. КУПЕРА

ОПАСНЕ БРЗИНЕ

БРЗИНА животиње која напада често је одлучујућа за исход борбе. О томе вам причају познати и искусни ловци.

Живи метвор

Иако мањи од лава, рањени пантер је много опаснији због своје смелости, жеље за осветом и хитрине. Један ловац који је доживео сусрет са рањеним пантером прича да је имао утисак да на њега лети огромна тениска лопта таквом брзином да чак није имао времена ни да притисне обарач своје пушке.

Други ловац у Трансвалу тражи пантера ухваћеног у клопку који је одвукао и ступицу и ланце, умало сам није страдао и поред тога што је животиња била рањена и вукла велики терет.

У ваздуху најбрже напада сиви соко. Један ловац из Калифорније са хронометром у руци, посматрајући како се сиви соко устремио на патку, измерио је брзину од 290 километара на час на раздаљни од 400 метара.

зачи да ће он увек бити и победник. Ловац Бленеј Персивал, приближавајући се с оружјем спременим за пуцањ, једном жбуну у коме се био сакрио смртно рањен лав, имао је тек толико времена да испали метак. „Сећам се само, причао је касније, да сам оборен на земљу страшним ударцем, после чега сам изгубио свест“. Кад је дошао к себи лав је непомично лежао поред њега, угнуто вероватно због претераног напора.

Напад брз као муња

Али ови „лансирани поласци“ нису специјалност само сисара. Ову способност имају и животиње које су и знатно спорије; на пример змије. Међутим, и код њих, има изузетак. То је случај са чувеном афричком мамбом, Зоолог Фисцимонс упоређује њену брзину приликом напада са хитцем стреле. А С. Питман додаје: „Њена брзина је толика да је чини скоро невидљивом за око... траг прашина који се диже и шуштање лишћа једино показују да је она прошла...“ И кад се зна да ова црна змија убија такође брзо и без повода онда је јасно због чега се сматра најопаснијом животињом на свету.

Личи на локомотиву

Срећом за ловце, најтеже животиње су релативно споре. Ипак, то их не спречава да у случају опасности постигну велику брзину. Слон који бежи креће се брзином од око 25 километара на час. Што је опасност ближа и брзина његовог кретања је већа — може бити већа од 40 километара на час. Забележено је да и носорог кад је у опасности може да достигне брзину од 56 километара на час. Кад он тако жури, каже зоолог Стивенсон, главе спу-

Оборен на земљу

Ево сада нечега што се тиче рефлекса ловаца. Дobar стрелац, који очекује напад може да одговори и на овако муњевит напад. Само, то не

СОКОЛОВО ОКО ЈЕ ПОГОДИО ДА БУШ СКЛАПА СПОРАЗУМ С ПОГЛАВЦОМ... НА ЊИХОВ РАЧУН. КАДА ЈЕ ВИДЕО ДА ЋЕ БУТИ ПРЕНОЈИТИ, ОБРАТИО СЕ СВОЈИМ ДРУГОВИМА...

УВЕРЕН САМ ДА ПОГЛАВЦА И ИСМАИЛ СПРЕМАЈУ НЕКУ ГАДОСТ. НАША ЈЕДИНА ШАНСА ЈЕ ДА ОБАВЕСТИМО ВУЧЈЕ СРЦЕ! ЧИМ СЕ СМРАЦИ, ПОКУШАЈУ ДА СЕ ОСЛОБОДИМ ВЕЗА!

СОКОЛОВО ОКО ЈЕ ЈОШ РАНИЈЕ ЗАПАЗИО ДА ЈЕ ЈЕДАН МЕТАК ПОГОДИО ОКОМ НА ТОЧКУ И ОТКИНУО ПАРЦЕ ГВОЗДА ОСТАВЉАЈУЋИ ОШТРУ ИВИЦУ... КАД СЕ СМРКЛО...

ДОБРО ЈЕ, СЕЧЕ... ВЕЗЕ ПОПУШТАЈУ... ЈОШ ТРЕНУТАК И БИЋУ СЛОБОДАН!

КОНОПЦИ СУ УСКОРО БИЛИ ПРЕСЕЧЕНИ...

ПРЕТВАРАЈТЕ СЕ ДА СПАВАТЕ! ЈА ЋУ СЕ ПОДВУЋИ ПОД КОЛА И ПОКУШАТИ ДА СЕ ДОМОГНЕМ КОЊА!

ЖЕЛИМО ТИ СРЕКУ!

СОКОЛОВО ОКО СЕ, НЕЧУЈНО КАО ЗМИЈА, ПРИВЛАДИО КОЊИМА...

ЈОШ ДВА КОРАКА... И ОНДА ЈЕ БРЗО СКОЧИО...

УРРГ!

СТРАЖАР ЈЕ ЗАЦАС БИО УЧУТКАН...

ВЕЗАЋУ ГА ЊЕГОВИМ СОПСТВЕНИМ ОГРТЦЕМ!

СОКОЛОВО ОКО ЈЕ УЗЕО НОЖ СВОЈЕ ЖРТВЕ. ИНДИЈАНЦА ЈЕ ОДВУКАО У ШИПРАКЉЕ И ДОМОГАО СЕ КОЊА!

ДОСАД ЈЕ ИШЛО ДОБРО! ЈОШ ДА НЕПРИМЕЊЕН УМАКНЕМ!

ИМАО ЈЕ СРЕЋЕ! КОЊ ЈЕ ПОСЛУШНО ПОШАО ЗА ЊИМ. КАД ЈЕ ОДМАКАО ОД ЛОГОРА, СОКОЛОВО ОКО СЕ ВИНУО НА НЕОСЕДМАНОМ КОЊА...

Да ли сте знали?

Алеути су најмалобројнија нација у Руској Совјетској Федеративној Социјалистичкој Републици (скраћено РСФСР). Има их свега 421. Нешто више има Јукагира — 442 лица. Најбројнија нација у СС СР после Руса су Татари, којих има 4 милиона.

Московски државни универзитет Ломоносова је најстарија висока школа у РСФСР. Основана је 1755. године.

„Центар Азије“ — такав текст је уписан у обелиску који се налази у главном граду Тувинске АССР Кизилу. Ова совјетска аутономна република лежи стварно у центру азијског континента, што можете проверити погледом на глобус.

Највиша тачка Руске низине налази се у Волинско-Подољској узвиштини. Она се издиже само 472 м изнад површине мора.

Росток је највећа лука Немачке Демократске Републике. У 1964. години она је имала промет од 6,5 милиона тона

рибе. Предвиђа се да ће се до 1970. године промет повећати на 10,5 милиона тона. Лука истовремено може да прими 25 бродова са по 20.000 тона на свовости. Лука располаже са 70 дизалица.

1. Јануара 1965. године ПОЉСКА је имала 31.339 хиљада становника од којих је 16.132 хиљаде жена и 15.207 хиљада мушкараца; ФРАНЦУСКА је тада имала 48.493 хиљаде становника, а ФИНСКА 4.598 хиљада становника.

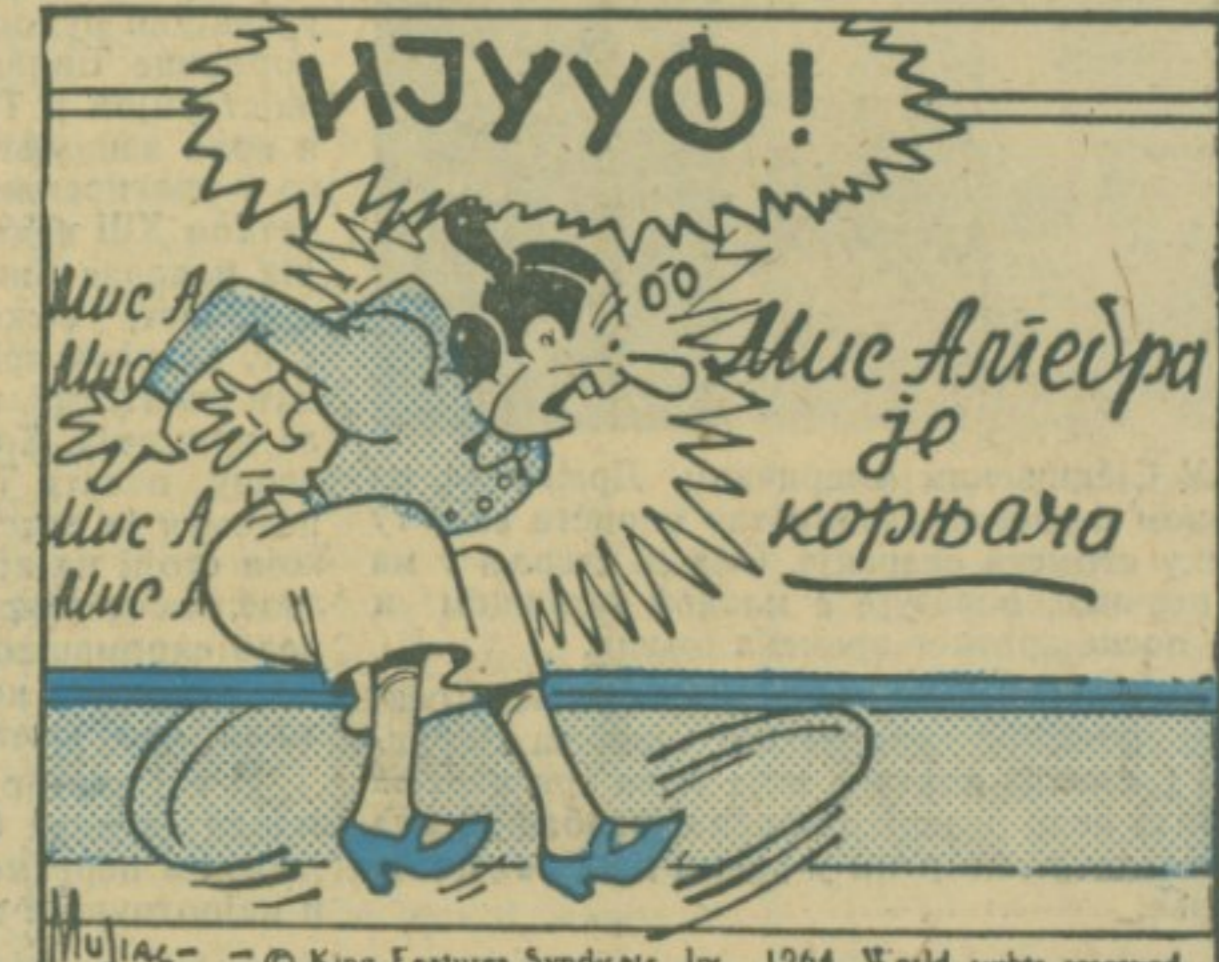
У Пакистану се интензивно подиже нови главни град ове земље. Он ће се звати Исламабад, тј. „Град ислама“.

У Варшави се отпочело са изградњом подземне градске железнице, метроа, која ће имати дужину од 18 км.

Пољска је почетком ове године имала 890 градова и насеља градског типа у којима живи 15,5 милиона становника.

ка, тј. скоро половина становништва Пољске. Само после 1950. године у овој земљи саграђено је 77 нових градова.

Муљбе начело

Познато је да су и најмањи остаци хране довољни да намаме муве. Како мува открива та, често веома сасвим неупадљива места. Њена чула — како је утврдио базелски професор Р. Биомен — нису нарочито осетљива. Реагују само из непосредне близине на мирисе, влагу и топлоту. Али, мува зато има изузетно јак „друштвени нагон“ који је упућује на место где су скупљени припадници њене врсте. У проналажењу свог „насушног хлеба“ мува се управља на челом: ради како други раде.

БАЧВА — ВИКЕНА

Ниједна права викенд кулница не би се могла купити за једанаест фунти колико стаје ова виночка бачва у којој девет младих Енглескиња, модних цртачица из Ексетера, проводе својој недељној одмор.

— Унутра нам је угодно и топло — кажу оне — а добро је и то што нашу „викенд-кућицу“ можемо да откопчамо где нам је воља, увек тамо одакле се пружа леп видик.

Свећли кабуџи

Саобраћајци у Единбургу, главном граду Шкотске и неким другим градовима Велике Британије, кад су на дужности, носе капуте који светле. Материја од које су начињени састоји се од танког слоја синтетичког каучука наранџасте боје прекривеног флуоресцентном масом. Јарка светлост чини саобраћајца видљивим издалека и дању и ноћу, чак и кад је густа магла.

Ова мера уведена је ради сигурности саобраћајца на улици, а и зато да би возачи аутомобила боље уочавали његове сигнале.

Ученице једне средње школе у Енглеској биле су озлојеђене што је директор њиховим друговима дозволио битлс-фризуру. Али радост младина била је кратка, а љутина девојчица брзо испарилас. Одо-

БРАДА — ЗНАК РАСПОЗНАВАЊА

брење директорово било је везано за услов: ко пусти дугачку косу, мора да пусти и браду. Разлог: да би наставници могли да разликују мушкарце од девојчица.

У ПОТРАЗИ ЗА ДРЕВНИМ ПИСЦИМА

ТРОГИР је био познат још у античком свету. Основали су га грчки колонисти са Виса почетком четвртог века пре наше ере. Овај град је старији за читав низ векова од Задра и Сплита, Солуна, а од Дубровника готово за хиљаду година. По својој старини он је испред највећег броја италијанских градова на западној обали Јадранског мора, па и саме Хатрије по коме је оно названо. Овај древни старац на жалима нашег дивног Јадрана готово је прадео свих постојећих насеља која су на њима настала. Хеленски колонисти с острва Виса назвали су га Трогириом, што значи: предео где козе пасу. Становници трговачког хеленског насеља на илирском тлу размењивали су своје производе с илирским, и упорним продирањем у унутрашњост залеђине стварали погодну тле за трговину. Онај ко је дошао на мисао да ту оснује трговачко насеље, свакако да је

добро познавао и прилике и широке могућности успешног трговања.

И тако су пролазили векови. Смењивали су се господари и царства, а Трогир је ипак сачувао извесну своју градску аутономију, све до почетка прошлог века. Током своје дуге и бурне историје често је из основе мењао састав својих житеља, док на крају није преовладало словенско, хрватско. Године 1553. забележено је: „Становници овога града живе по словенским обичајима. Истина, неки носе италијанско одело, али ти су ретки. Сви, додуше, знају италијански, али у својим кућама говоре једино хрватски јер им жене слабо разумеју италијански, а ако гдекоја и разуме, неће да говори другачије већ својим матерњим језиком“.

У Трогиру су створена ванредна уметничка дела, нарочито грађевинска и вајарска. Трогирска саборна црква, чији је величанствени портал израдио велики немар из народа Радован, представља непроцењиву уметничку вредност. Међутим, ово ванредно дело није усамљено. Цео Трогир је музеј пребогат споменицима из старих времена, јединствени град на обали нашег Јадрана.

Библиотеке његових угледних грађана одувек су биле богате старим рукописима, који су у посебне књиге преписивани ко зна када, и ко зна одакле. Још се и данас у Трогиру чувају преписи старих латинских писаца, у посебним зборницима (кодексима), настали напред неколико векова, који су врло корисни, на пример, за успостављање тачности текстова великих латинских књижевника, редимо Јувенала, чувеног римског сатиричара.

Пре три стотине година млади и учени Трогиранин Марин Статилео-Статилић проучавајући рукописне зборнике у библиотеци породице Ђипика, једне од најугледнијих и најстаријих у Трогиру, открио је необичан и врло занимљив рукопис. Породица Ђипико у трогирским аналма помиње се већ почетком XIII века. Један од њених најчувенијих чланова био је Кориолан (1423—1533), хуманист, уважени латински писац, археолог, оснивач првог „каштела“ од оних седам сплитских, који су данас бисер овог дела приморја. Кориолан је подигао и велелепну палату Ђипико у Трогиру, а његов потомак је српски књижевник Иво Ђипико, који стоји на крају ове старе и патрицијске лозе, посветивши себе и своје књижевно дело сиромашном далматинском народу, нарочито онима који су његовим прецима служили као кметови.

У тој чувеној палати Ђипико у Трогиру млади научник Статилић открио је у једном дебелом пергаментском рукопису најлепши и најпотпунији део из дотада само оскудно

познатих „Сатира“ римског књижевника Гаја Петронија названог Арбитер, који је тај надимак добио као меродаван судија у пи-

тањима укуса. Тај се рукопис данас чува у Париској народној библиотеци под именом „Трогирски кодекс“. Петроније је, како научници тврде, живео у време цара Нерона и због учешћа у једној завери, да би избегао мучење, сам је себи одузео живот — „У смрт је отишао као што је и живео. Сред сјајне гозбе дао је да му лекари пресеку вене. Играо се са смрћу: док су му певали лаке песмице, подвезао је вене испуштајући само повремено крв, па је најзад заспао да се више не пробуди...“

Иза себе је оставио рукопис назван „Сатире“ који се временом све више крпико тако да су од њега остали само поједини одломци, ипак толико уметнички снажни и убедљиви да је Петроније проглашен једним од највећих римских књижевника, сјајним сатиричарем и најбољим сликарем нарави у првом раздобљу римског царства.

Млади Статилић, који је свакако био врло учен и одличан зналац римске књижевности, у том старом пергаментском трогирском зборнику открио је најпотпунији и најцело-витаји део Петронијевих „Сатира“ — чувену „Трималхионову гозбу“ — опис раскошног и сулудог пировања скоројевића Трималхиона, бившег роба који се као слободњак домогао огромног блага па га сад расипа у јелу и пићу да би показао своју моћ и величину.

Статилићево откриће овог Петронијевог одломка изазвало је у ученом европском свету у пуном смислу речи не само сензацију него и ванредно узбуђење, јер се показало да још постоје могућности откривања и изналажења древних античких књижевних текстова за које се сматрало да су заувек изгубљени. Тако се и Трогир одједном после дуге тишине, прочуо и прославио широм Европе. Сматрало се да ти древни градови на источној обали Јадрана можда још понегде у својим дотада непознатим библиотечким ризницама чувају драгоцене преписе давних античких писаца.

Статилић је објавио „Трималхионову гозбу“ 1664. у Падови, а већ идуће године у Паризу. Нешто касније тај одломак је штампан у Амстердаму, средишту европске штампарске вештине, а на свим тим издањима било је означено: „Трогирски фрагмент“. После дужих расправа, у којима су учествовали најбољи зналци римске књижевности, поред њих и Дубровчанин Стјепан Градић, иначе учени члан разних италијанских академија и библиотекар огромне ватиканске (папине) библиотеке — потврдише да је овај текст „Трималхионове гозбе“ саставни део Петронијевих „Сатира“ и да је млади и учени Статилић учинио ванредно значајно откриће у области познавања римске књижевности — „И нека је слава далматинском граду Трогиру што је у свом крилу сачувао дино наслеђе римске прошлости“.

Отада се име Трогира све чешће помиње у научним радовима на западу. Он је постао град једне изузетне и необичне сензације, као неки путоказ ка откривању можда неких нових делова, слућених али давно изгубљених, античких књижевних текстова. Трогирски „случај“ улио је у то наду, јер није, говорило се: „све заувек изгубљено што до тада није пронађено“. Међутим баш тај „трогирски случај“, који је узбудио научни свет на западу, изазвао је и разне мистификације, измишљотине. Тако је Француз Нодо, 1693. у Амстердаму објавио, тобож, на основу неких рукописа пронађених у Београду (!) потпуни текст овог славног Петронијевог романа. Али, осим онога што је пронађено у Трогиру, до данас више ништа друго није нађено.

УНИВЕРЗАЛНИ КУВАР

Несумњиво јединствена библиотека на свету — 1600 књига са куварским рецептима разних народа — припадала је лорду Вестерберју и недавно је, после његове смрти, продата у Лондону.

Књиге су штампане на 30 разних језика и садрже тајне не само о справљању јела у цивилизованом свету већ и начине на које примитивни народи припремају себи храну. Библиотека даје и преглед развоја гастрономије током векова. У збирци се налази и најстарији штампани „кувар“ који је некад био својина црквеног великодостојника Ватикана монсињера Платина. Издат је у Веницији 1475. године под називом De Honestis Voluptate (О пристојном сладокусту).

АТОМСКА ЕНЕРГИЈА У ШУМАРСТВУ

У парковима, на зеленим површинама или у шумама посматрамо и уживамо у изгледу разног дрвећа, жбунова и грмоликих засада не знајући да је врло тешко за све то дрвеће и шибље (нарочито за оно зимзелено) произвести оживљене резнице а стара стабла и грмове обновити младим. Често је потребно много труда и времена, држање резница у песку и у финој измаглици од воде, па да се нека од њих оживи и буде способна за саћење.

У Сједињеним Америчким Државама, на једном шумском гавдинству користи се у ту сврху атомска енергија. Она се ставља у мале цевчице, повезује с младом резницом и ова после кратког времена оживи.

На слици (десно) налази се оживљена резница украсног зимзеленог шибља Вибурнум („снежна лопта“), која је за три недеље добила лепо развијен корен способан да млада резницу исхрани у првим данима после садње.

АЛИ БАБА И ЧЕТРАДЕСЕТ РАЗБОЈНИКА

ДОК ЈЕ РАЗБОЈНИК ЛЕЖАО БЕЗ СВЕСТИ, АЛИ ЈЕ ДОГРАБИО СВАЈУ И УСПЕО ДА ЈЕ ЦРВЕТО ПОБОДЕ У ЗЕМЉУ.

ЊИХОВ ВОЈ ПОМЕНУ ЈЕ ПЕКИНУ С БЛАГОМ! ЧУО САМ ДА СЕ ПРИДА ДА СЕ ТАМО НАЛАЗИ СИЛНО БЛАГО!

МАЛО КАСНИЈЕ, КАД ЈЕ РАЗБОЈНИК ДОШАО СВЕСТИ...

АЈ-АЈ! НЕ СМЕМ РЕЧИ ВОЈИ ДА ЈЕ РОБ ПОБЕГАО! УБИЈЕ МЕ! КАЗАЉУ ДА САМ ГА УБИО И МРТВОГ ОСТАВИО У ШУМИ!

ДОК СЕ РАЗБОЈНИК МАХМУК АГАНО УДАБАВАО, АЛИ ЈЕ КРЕНУО ЗА ЊИМ КРОЗ ШУМУ, А ЗАТИМ ЈЕДНИМ УСКИМ КЛАНЦЕМ...

СЕЗАМЕ, ОТВОРИ СЕ!

ОВО МОРА ДА ЈЕ ЧЕКАЧА-РОЛИЈА!

Ћ. ЛОБАЧЕВ ТАЈАНСТВЕНА ПЕЋИНА

ЈУТРО НИЈЕ ДОНЕЛО ПОБОЉШАЊЕ ВРЕМЕНА

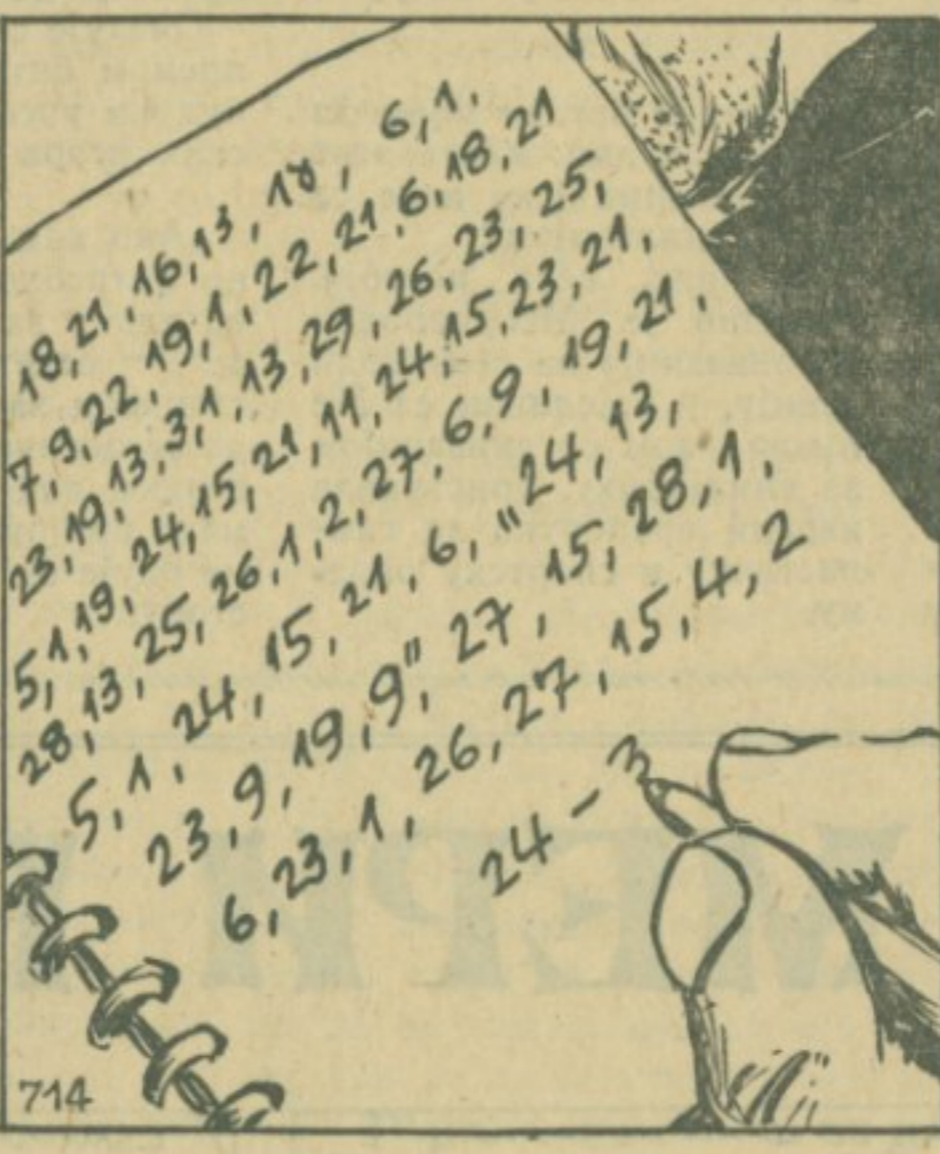
УКИСТОВОМНЕ

Питања:
5. Шта пише у радиограму за „Сирену“?
6. А шта у радиограму за шефа?

КАКО СЕ КАМИЛА БРАНИ

Ако случајно почнете да задирујете камилу, било у слободи било у зоолошком врту, немојте се изненадити ако вас заспе читавим пљуском пљувачке. Камила пљује кроз зубе са невероватном тачношћу и то на доста велику даљину.

УЛОГОР ИЗВИ-БАЧА СТИГЛА ЈЕ КОМИСИЈА КОЈА ЈЕ ТРЕБАЛО ДА ИЗВИДИ ПЕЊИНИ И ПРЕ-УЗМЕ ГУСАРСКО БЛАГО.

ИЗ ИСТОРИЈЕ ПРВЕНСТВА СВЕТА У ШАХУ

ШТАЈНИЦ И ЦУКЕРТОРТ

ЗВАНИЧНО историја појединачног првенства света у шаху почела је 11. јануара 1886. године у Њујорку. Тога дана у 14 часова у Петој авенији број 80 за шаховском таблом легендарног Пола Морфија нашли су се Вилем Штајниц и Јохан Херман Цукерторт у борби за титулу најбољег играча света на 64 поља. Цукерторт је, као бели, повукао даминог пешака за два поља и убрзо су гледаоци могли, захваљујући демонстрационој табли први пут несметано да прате ток партије која је у шаховској теорији забележена као Словенска одбрана.

Да би дошло до одржавања овог меча требало је да протекне доста времена док су његови учесници стасали за велике шаховске подвиге и начинили споразум да у Америци реше питање најбољег играча света у шаху. Њихови развојни путеви имају доста сличности: код обојине љубав према шаху била је јака од животног позива, ова игра испуњавала је садржину њиховог живота.

Вилем Штајниц (12. мај 1836. у Прагу — 12. август 1900. у Њујорку) је још као ученик научио да игра шах. Озбиљније почиње да се бави шахом после преласка из Прага у Беч где је студирао на политехничком факултету. Његов шаховски таленат ту брзо долази до израза и он се брзо пробива у круг најбољих. На првенству клуба 1861. године заузео је прво место са резултатом који задивљује: 30 поена из 31 партије. На редне године на Другом лондонском међународном турниру заузима шесто место. Приказана игра и пласман на турниру повољно су оцењени па Штајниц решава да остане у Лондону и живи као професионални шаховски мајстор. Ту он, у низу мечева, односи победе над познатим шаховским именима као што су: Блекберн, Дикон, Грин. Када је 1866. године победио у мечу Андерсена са 8:6 без ремија многи су били склони да

му признају светски примат. Победе на турнирима у Даблину 1865. и Лондону 1866. године само су увеличале ниску успеха. Штајниц и даље учествује на шаховским такмичењима и 1872. године побеђује у мечу свог будућег ривала Цукерторта са 7:1 уз 4 ремија. На турниру у Бечу 1882. године поделио је прво место са Винавером, а следеће године у Лондону заузео је друго место на турниру са читавих три поена мање иза победника Цукерторта. Одмах затим Штајниц се са породицом пресељава у Њујорк и 1888. године добија америчко држављанство. Ту он издаје шаховски часопис и припрема се за велики меч.

Његов ривал Јохан Херман Цукерторт (7. септембар 1842. у Лублину — 20. јуна 1888. године у Лондону) упознао се са шахом као ученик 1858. године у Братислави. Као студент медицине, три године доцније, приступио је месном шаховском клубу и убрзо је на ранг-листи заузимао друго место — одмах после свога учитеља Андерсена. Са њим је Цукерторт одиграо безброј тренинг-партија и пошто се осведочио у своје шаховско знање решио је да напусти лекарски позив. Постао је уредник једног шаховског часописа и стални гост шаховских турнира. У потрази за зарадом као професионални шаховски мајстор нашао је пребивалиште у Лондону 1872. године. Ту је он имао први меч са Штајницом који се неуспешно завршио. Листа његових најуспешнијих шаховских достигнућа је следећа: Лајпциг 1877 — 3, Париз 1878 — 1, Берлин, 1881 — 2, Беч 1882 — 4—5, док је у мечевима победио Розентала. 1880, са 7:1 уз 11 ремија и Блекберна 1881 са 7:2 уз 5 ремија. Победа на турниру у Паризу 1878. године, који је приређен поводом велике изложбе, испред Андерсена, Блекберна, Винавера и других заостаје само за његовим тријумфом 1883. године у Лондону. Резултат турнира:

Цукерторт 22, Штајниц 19, Блекберн 16,5, Чигорин 16... Три поена испред Штајница била су довољна квалификација за меч за првенство света. Мада је Цукерторт последње три партије изгубио његова предност је била недостижна, а победа убедљива и без приговора. На том турниру он је победио Блекберна у комбинацији дугог 8 полова која је оцењена као бисер шаховске романтике. Штајниц је завршетак те партије оценио као

један од најлепших, а може бити и најлепши који је икада искомпонован на шаховској табли.

Цукерторт је био радо виђен гост у друштву. Увек елегантан, пријатног изгледа, са обавезном брадом, као и Штајниц, пленио је присутне оштрином духа, широким културним образовањем и знањем језика. Говорио је: пољски, немачки, енглески, француски, италијански, шпански, руски, латински, старогрчки. Био је познат као писац шаховских убеника, а од 1879. године покренуо је шаховски часопис „Чес мансли“ који је убрзо стекао велику популарност. Године 1876. поставио је светски рекорд у игри наслепу играјући у Лондону једновремено на 16 таблица. Тако је потукао рекорд Морфија из 1858. године који је постављен на 8 таблица.

Са таквим резултатима Цукерторт је био достојан противник Штајницу и шаховски свет је био једнодушан да питање првака треба да реши меч између њих. Али на то је требало чекати све до 1886. године јер није могао да се постигне споразум о условима меча и месту његовог одигравања. Штајниц је предлагао Њујорк, а Цукерторт Лондон. Тек током 1885. године прецизирани су услови меча, термин и место одигравања. Према условима победник ме

шаху. Од 11. до 20. јануара 1886. године одиграно је пет партија. Резултат од 4:1 за Цукерторта био је убедљив, али је то представљало све што је већ изнемогли претендент могао да учини. Један савременик овако је видео играче за шаховском таблом: „И Штајниц и Цукерторт су средњег раста, први је снажан, профелав, живих очију и црвенкастосмеђе браде, а други је слабуљав, бледа лица са пуном и кратком брадом. На лицу Цукерторта олакају се трагови тешког духовног рада. Очи су му, док размишља о следећем потезу, као застрте неким велом...“

Следећа серија партија играна је од 3. до 10. фебруара у Сент Луису. Штајниц је прве две партије добио, затим једну ремизирао да би наредном победом изједначио резултат меча на 4:4 уз 1 реми. Последња серија пар

тија играла се у Њу Орлеансу од 26. фебруара до 29. марта 1886. године. Штајниц је добио шест партија, једну изгубио, док су се четири завршиле нерешено. Цукерторт је, депримиран због пораза, последњу партију играо врло слабо. Штајниц је ношен жељом да у тој двадесетој партији, освоји титулу првака заиграо оштри гамбит који нико осим њега није играо. „Штајнићов гамбит“, како је у теорији забележено то отварање, као да је изненадило Цукерторта па је у осамнаестом потезу потписао предају.

Пораз од 10:5 уз 5 ремија тешко је погодио осетљивог Цукерторта и његово нежно здравствено стање. Следили су пораз на шаховском пољу и после две године њега више није било међу живима.

ДА СЕ ИЗБЕГНЕ НЕСРЕЋА

Несреће при раду у машинским погонима не би у многим случајевима имале тешке последице кад би се жртви хитно притекло у помоћ. Ручка коју је захватио точак не би била изгубљена. За такве случајеве, кад машину треба намах зауставити, амерички проналазач Вилијем Дерш конструисао је помоћни апарат односно микрофон који се поставља у висини уста радника. Довољно је да он изговори једну једину реч: „Стани“, „упомоћ“, „престани“, „заустанити“ или „искључити“ — и машина се сама од себе заустави.

★

Загревање станова — проблем

Загревање станова зими велики је проблем готово у свим земљама са променљивом климом. Свауда се тражи најповољније решење.

У Француској, на пример, треба да буде примењен систем загревања топлим ваздухом по узору на инсталације недавно откривене у Кадиласку на Гарони (Жиронда). Стручњаци кажу да су топлотне инсталације као што су би-

ле римске многу повољније од неких савремених.

★

Маска за мале болеснике

Маска за анестезију која се у Америци употребљава за децу потпуно је налик на шлем међупланетарног путника. Откако је уведена ова новина мали болесници радо пристају да им се она стави на лице.

★

У интересу науке

„Жан Шарко“ први француски океанографски пароброд за научна истраживања биће потпуно изолован од звука. Разлог: да се не би узнемиравали примерци водене фауне који буду уловљени и чувани у броду ради проучавања.

НИШТА НОВО ПОД СУНЦЕМ

Почетком овог века први пут су биле примењене инјекције у вене и на њих су тадашњи лекари били веома поносни. Међутим, тада је већ било утврђено да то није ништа ново.

У једном медицинском делу Мишела Етмилера, које је штампано 1691. године, у Амстердаму, стоји дословно ово: „Од пре извесног времена пронађен је нов начин да се унесе лек у човечје тело и да се убаци непосредно у вене, што се зове инфузија. Енглези су били први — каже исти аутор — који су практиковали ову хирургију, а верује се да је то проналазак Ворена, чувеног професора Оксфордског универзитета и члана Краљевског ученог друштва“.

ТАМПОНИ ЗА ДЕЦУ

Однедавно се у француским апотекама могу набавити тампони натопљени веома ефикасним средством за дезинфекцију огреботина и мањих рана које не пече и због чега га се деца не плаше. Сваки тампон налази се у посебној кесичи и стога је погодан за путовања и годишње одморе, кад при руци нема алкохол или вате.

Статистика цвећа

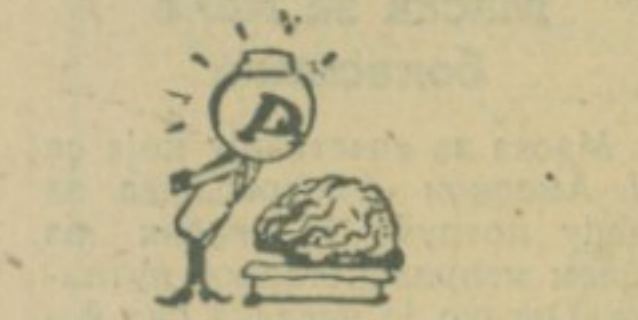
Према последњим статистичким подацима у Кувајту, у Персијском заливу, има 207.451 дрво, 45.245 изданака (младица), 110.049 квадратних метара живице, 470.042 квадратних метара травњака и 124.175 квадратних метара засејаних цвећем. За Кувајт су ови подаци од великог значаја с обзиром да је у овој земљи вода ређа од петролеја и да одржавање једног дрвета стаје до 15 франака француских годишње.

КО ЈЕ ТЕЖИ?

Водена бува, тешка свега 2 милиграма, живи релативно кратко али за једну сезону биомаса водене буве — потомство једне женке — изнесе „солидну количину“ од 132 килограма.

Женка комарца положи толико јаја да за годину дана општа биомаса њених ларви изнесе 30 килограма.

За сто година један пар слонова да потомство чија укупна тежина износи 1.500 тона. На први поглед то изгледа много. Међутим, општа биомаса потомства једног пара мишева изнесе за три године 976 тона. А за сто година?

ПРОТОН У БЕЛОМ МАНТИЛУ

Доктор Ларс Лексел, професор неурохирургије на универзитету у Стокхолму, почео је да врши операције на мозгу без употребе инструмената. Улогу скалпела, помоћу којих се обично одстрањују поврећене ћелије мозга, преузео је на себе протонски зрак. Извор зрачења је атомски акцелератор.

СТАНДАРДИЗАЦИЈА — ШТА ЈЕ ТО?

Добри певачи почели су да напуштају Бечку оперу. Недавно је то учинила и певачица Леони Ризанек прешавши у једну америчку оперску кућу. Свој поступак објаснила је тиме — што не жели да напреже глас певајући у Бечкој опери чији оркестар не одговара међународном стандарду. Управник ове опере Херберт Карајан не придржава се међународне стандардизације за дијапазон оркестра ни препорука ИСО (Међународне организације за стандардизацију), јер би требало да замени скоро све инструменте што би представљало тешкоће техничке природе, а филхармонијски оркестар Бечке опере лишило „искричавог и неупоредивог блеска тонова“.

У ствари, виолинисти овог оркестра имају специјалне виолине знатно веће фреквенце од фреквенце међународне скале; кларинети и флауте имају веће отворе него што је то уобичајено. Тако је бечко „ц“ за читавих пола тона више од нормалног „ц“. Због тога певачи морају

да форсирају своје гласове, а како то није довољан услов за постизање славе,

они једноставно напуштају „нестандардну“ оперу.

На први поглед може да изгледа чудно: какве везе имају Олимпијске игре са стандардизацијом?

Па ипак, веза постоји. Недавно је Међународна организација за стандарди зацију, у заједници са Међународном организацијом за гимнастику, приступила изради препорука за гимнастичку и спортску опрему.

Спортисти верују да ће ова акција бити успешна јер су нову, стандардизо-

вану спортску опрему испробали на тренинзима.

Очекује се да ће овом опремом бити задовољни и будући учесници Олимпијских игара у Мексику.

„Ако вам баш није преко потребно, не излазите на улицу за време непогоде“ — саветује амерички стандард за муње. Шансе да се погине од муње нису велике, али ипак, није нимало пријатно бити за време олује на отвореном простору.

Нови амерички стандард гарантује заштиту од овакве несреће. Он садржи упутство за личну сигурност, а исто тако и техничке услове за заштиту зграда, имовине и разних објеката у којима се чувају запаљиве течности и гасови.

Према стандарду, најбоље је склонити се у зграде са металним скелетом које су снабдевене громобраном, у уске улице, и трамваје и возове, аутобусе и аутомобиле са металним кровом и каросеријом.

Треба бити што даље од воде, отворених места, жичних ограда, електричних водова, железничких шина, усамљеног дрвећа. Ако сте се у моменту почетка непогоде затекли на врху брда, постарате се да што брже сиђете у подножје, иначе можете да постанете одлична мета. Такође избегавајте ниске зграде, амбаре, шаторе, аутобусе и аутомобиле који немају металне кровове — они не штите од муње.

Као што видите, чак ни у олују не идите без стандарда.

ИСПИТИВАЊА ЦРВЕНОГ МОРА

Од пре неколико година научни институти Велике Британије, САД и Западне Немачке проучавају воду Црвеног мора. За последњу експедицију све три државе дале су по један брод.

На десет степени од екватора, у зони која се испитује, морска вода имала је топлоту од само 13 степени Целзијусових, док је нормална температура морске воде била 22 и 23 степена. Слично је стање на обалама Сомалије и у Аденомском заливу.

Међутим, у истој зони где је на површини мора вода хладнија, већ на 200 метара дубине њена температура износила је 22 степена, а мало дубље и 26 степени. На велико чуђење истраживача, што се ишло више у дубину температура је била све већа.

ДА БРЖЕ ПЛИВА

У пливачком базену Оазис у Лондону олимпијска првакиња Анита Лоисбороу прикачала је нов систем за постизање веће брзине у води. Крилица, причвршћена на зглобу руке која се отварају и склапају као код птица, омогућавају да се у пливању повећа брзина за 25 одсто.

ОД ЛЕТЊЕГ У ЗИМСКИ

За мање од једног часа летњи базен за купање може се претворити у базен за сва годишња доба, и то само захваљујући једној куполи од специјалне незапаљиве масе која се надувава. С обзиром да је материјал од које је купола направљена растељив, може се прилагодити сваком облику базена. Купола је отпорна и на најјачи ветар, а практично не захтева никакво одржавање. Зими, специјалан уређај са топлим ваздухом одржава у базену жељену температуру.

Несаломљиво стакло

Циришки недељни лист „Велтхокс“ објавио је вест о занимљивом експерименту са несаломљивим стаклом. У лабораторији су од овог стакла израдили једну чашицу за ракију. Затим су се инжењери испели на 12. спрат једне зграде и одозго бацили чашицу на челичну плочу која се налазила у двористи. Чашица се није разбила.

ГУШТЕР КОЈИ ТРЧИ ПО ВОДИ

Базилск, једна врста гуштера која живи у Јужној Америци, може да трчи преко воде на својим ваљдним ногама. Када је у великој журби овај гуштер може да пређе и до 400 метара.

WALT DISNEY МЕРИ ПОПИНС

МЕРИ ЈЕ ВРИСНУЛА КАД ЈЕ ЦРНИ НЕЗНАНАЦ ПРИУЧИО РУКЕ ПРЕМА ЊОЈ...

ПОЛАКО... ИИИИ!

СМИРИТЕ СЕ ДЕЦО! ЗАР СТЕ НЕ УПЛАШИЛИ ОД СВОГ СТАРОГ ПРИЈАТЕЉА!

ТО САМ ЈА!

ЦРНИ НЕЗНАНАЦ ИШТАУРИО СЕ У ПРИЈАТЕЉА!

БЕРТЕ! ПА ТО СТЕ ВИ!

ЈА ЛИЧНО И ВАМА ЧА... УГЛУБИ!

ДАНАС САМ ДИМНИЦАР! И КРЕНУО САМ ДА ОШИСТИМ ВАШ ДИМЊАК!

КАКО СТЕ ЛЕПО ПРОБАВИ!

ПРИДРУЖИЛА ИМ СЕ И МЕРИ ПОПИНС, И ПРЕ НО ШТО БИСТЕ ИЗГОВОРИЛИ РЕЧ „СУПЕРКАЛИСОНСКИ“...

ПРЕД ВАШИМ НОГАМА ЛЕЖИ ЦИТАВ СВЕТ! ОВАКО ЛЕПОГ МОГУ ДА ГА ВИДЕ САМО ПТИЦЕ, ЗВЕЗДЕ И... ДИМНИЦАРИ!

МЕРИ ЈЕ ПОВЕЛА СВОЈУ ЕКСПЕДИЦИЈУ СТРЕЛИЦАМА ОД ДИМА...

ПАЗИТЕ ДА СЕ НЕ СПОТАКНЕТЕ!

ШТО СУ СЕ ПРОШЕТАЛИ ИЗНАД ЦИТАВОГ ЛОНДОНА, ВРАТИЛИ СУ СЕ НА КРОВ КУЋЕ БЕНКСОВИХ...

КАКАВ ДИВАН ЗАЛАЗАК СУЊЦА!

НОВИ ВАЗДУХ МОЖЕ ВАМ ШКОДИТИ! ПОБИТЕ ЗА МНОМ...

ЗАТИЛИ ЧАС МЕРИ И МЕЈН НЕСТАЛЕ СУ НИЗ ДИМЊАК...

А САД ЧАС ДВОЈИЦА, МАМА!

ЛУИС КЕРОЛ

ЗАМИСЛИТЕ уважене енглеске леди од којих је најмлађа давно превалила седамдесету годину. Замислите те исте леди, али не како у тишини сеоских кућица плету бесконачно дугачке вулене шалове, већ како на некој ареки, као праве амазонке, ломе копча за част својих давно преминулих мајки. Признаћете да је за ову слику потребно много више маште јер се она може упоредити само с неким од призора који је угледала Алиса када је доспела у земљу чуда.

Алисе се нисмо сетили случајно. Јер, она је у ствари кривац за битку коју воде уважене енглеске леди. Да будемо разумљивији. Ове године навршава се сто година откако је угледала свет чувена књига Луиса Керола „Алиса у земљи чуда“. И ово већ читав век овај симбол деце маште одушевљава милионе малих читалаца у свим крајевима света.

Као узор за Алису, Керолу је послужила Алиса Лидел, кћерка декана чувеног колеџа у Оксфорду. Његово „ауторско“ право потврђују сви печати историје и ником и не пада на памет да јој га оспорава. Међутим, сасвим је обрнут случај с девојчицом која је послужила као модел Џону Тенијелу, сликару и пр-

СТАРЕ ЛЕДИ КОПЧА ЛОМЕ

СВЕТ ЛУИСА КЕРОЛА: АЛИСА, ЧЕШИРСКА МАЧКА, ЛУДИ ПЕШИРЦИЈА, ЦРВЕНА КРАЉИЦА, БЕЛИ ЗЕЦ.

вом илустратору Керолове књиге који је створио лик дугокосе девојчице с кади-феном машном.

Сад сигурно наслућујете око чега ломе копча седокосе енглеске леди: свака од њих тврди да је сликар Џон Тенијел био инспирисан баш њеном мајком и да је у лику његове Алисе сачуван њен љубки израз. Разуме се да смо копча споменули само због красноречивости. Седокосе баке боре се другим оружјем: писмима пожутелим од времена, избледелим фотографијама, породичним успоменама, међу којима се као најјачи докази сматрају коврлице плаве косе везане свиленим козцем.

И као у сваком турниру, и овде постоје фаворити. Да их представимо читаоцима.

Први фаворит је Нора Лемон Тревор. Она има 83 године и живи у дому за остареле племиће у Лингфилду.

— У нашој породичној нико никад није сумњао да је баш моја мајка послужила као модел Тенијеловој Алиси — прича она. — Мој деда Марк Ле-

мон био је први уредник познатог сатиричног часописа „Панч“ и близак уметников пријатељ. Тенијел је често боравио у дедајној кући. Тамо је и израдио неколико скица када је моја мајка имала 8 или 9 година. Имала је дивну дугачку косу, зачешљану уназад и прихваћену сомотском машинском баш као Алиса. Сличност је поражавајућа. Када је изишло прво издање књиге, Тенијел је један примерак са својеручним потписом послао мојој мајци уз захвалност за помоћ коју му је указала. Мене просто чуди како поједини људи имају смелости да износе неке своје претензије.

Међу онима који имају смелости налази се удовица једног лекара, седамдесетогодишња Џој Хол из Челсија. Она је фаворит број 2.

— Извините — каже она — али Тенијелова Алиса је моја мајка Мери Ејлтон Бедкок. Године 1864. Керол је угледао фотографију моје мајке изложену у радњи једног фотографа на Рипону. Одмах је ту фотографију послао Тенијелу и она је послужила као узор за илустрације у

Кероловој књизи. Ја имам сачувано писмо једног нашег старог познаника који нам је писао да му је једна Керолова рођака потврдила читаву ову историју. Кад сам дознала да неко оспорава право моје мајке била сам просто потресена. Јер досад се нико није усудио ни да писне ништа против!

И тако се двобој наставља. Ломе се копча, из породичних шагула извлаче се карте и писма, давно избледеле локне и машинице. Они који прате ову борбу седокосих Енглекиња за „част својих мајки“ и сами почињу да се осећају некако чудно, као да су залутали у земљу Алисиних чуда.

Која је од њих у праву, на чијој ће страни бити победа у овом необичном турниру? Када су се са овим питањем обратили највећем познаваоцу Кероловог књижевног стваралаштва, Роџеру Грингу, он је изјавио да победника нема и да га не може ни бити.

— Алисин лик који је створио Тенијел — каже он — у ствари је стилизовани портрет као узор за илустрације у

оне носиле су дуге косе и све су их везивале сомотским машиницама. Сам сликар говорио је Керолу да му за Алису није потребан жив модел. У Хантингдонској библиотеци у Сједињеним Америчким Државама чува се Керолово писмо у којем је црио на белом речено: „Мистер Тенијел једини је међу свим сликарима који су цртали за мене који је катеорички одбио да се користи моделима“.

И поред овог сведочанства из прве руке седокосе старице и даље упорно покушавају да докажу како Тенијелова Алиса има лик баш њихових мајки. И донекле је свака од њих у праву јер нема Енглекиње која у Алиси не би препознала своју мајку или баку, па донекле: саму себе.

Да додамо само још нешто. Керолова књига „Алиса у земљи чуда“ преведена је на 40 језика. И сваки народ замислила Алису као своје девојчице. У афричким земљама, где је ова деџа књига готово исто толико популарна као у Енглеској, Алиса је представљена као мала црнка, а не као мала белица.

ЧУДАН КЛУБ

У Лондону постоји не обично удружење: клуб заборављених родитеља. Чланови су углавном родитељи чија су деца удата и ожњена. Клуб води рачуна о рођењу деце, венчању и другим значајним датумима породичног живота. У те дане од новца чланарине шаљу се „заборављенима“ цвеће и честитке. Најжалосније у свему је то што је за кратко време клубу приступило 2000 особа.

ВИКЕНД-РУБРИКА

Аутомобилске несреће дешавају се свакодневно, а нарочито за време излета. То је искористио један француски лист: увео је сталну рубрику за возаче аутомобила. Наслов: „Вештина преживети викенд“.

ВЕДРЕ БОЈЕ И БОЛЕСНИЦИ

У болници у Гвисаилу, Флорида, психолози су четири године проучавали да ли боја одеће медицинских сестара има неког утицаја на расположење болесника. Закључили су да их ведре боје разгаљују, повећавају апетит и помажу оздрављење. Нарочито деца показују већу наклоност према неговатељици која на себи има хаљину пријатне светле боје и од ње радо примају и лекове и храну.

ЈЕДАН РЕКОРД

Од многобројних знаменитости Париза у 1964. години Ајфелова кула постигла је рекорд: 2.430.000 лица испело се на њен врх. Лувр је забележио 1.700.000 посетилаца, Арк д' триомф 1.400.000. За њима, по броју посетилаца, долазе Сент-Шапел, Нотрдам и други.

Храбри Француз

Француз Себастијан Леорман из Монплеџа спада међу прве падобранце у историји. Како је забележио један стари хроничар, храбри Француз се 1783.

године усудио да држећи два огромна кишобрана скочи са врха једног високог дрвета и да потпуно неозлеђен стигне на земљу.

Метро-Бастиља

Многобројна стара врата која су водила у подземну железницу Париза још 1900. године налазе се данас у музејима целог света. Пре извесног времена отпремљен је у Канаду и један вагон под-

земне железнице који је у Паризу био у свободној употреби 50 година и превезао 50 милиона путника. У Монреалу преуређен је у бар и зове се „Метро-Бастиља“. У њему се, наравно, служе искључиво француски специјалитети.

300 АТОМСКИХ ЕКСПЛОЗИЈА ЗА НОВИ ПАНАМСКИ КАНАЛ

САДАШЊИ Панамски канал је претесан и недовољно дубок за велике прекоокеанске бродове. Више од 300 модерних бродова који су недавно изграђени или који се довршавају насукали би се у Панамском каналу.

Нови канал постао је насупрот потреба западне хемисфере. У току више стотина подземних нуклеарних експлозија извршених од 1961. године до данас амерички стручњаци су утврдили да се, без обзира на састав тла, експлозијом може добити кратер жељене дубине, дужине и ширине са грешкама од највише 20 одсто. Уколико се тачно познаје природа стена, те грешке не могу бити веће од седам одсто.

Оваква искуства су навела америчке стручњаке да најозбиљније узму у обзир могућност нуклеарног прокопавања новог Панамског канала. Председник америчке комисије за атомску енергију Глен Сиборг изјавио је четвртог марта прошле године пред Конгресом да ће САД 1969. године бити способне да помоћу нуклеарних експлозија прокопају нови Панамски канал. Само месец дана касније склопљен је између САД и Колумбије уговор о проучавању пројекта прокопавања канала кроз ту земљу помоћу нуклеарних експлозија. Међутим, такав канал би био дуг 164 километ-

ра и стога доста скуп. Много би повољније било прокопати нов канал на линији Сасарди—Морти у Панами. Његова дужина би износила свега 74 километра. Ова могућност је под знаком питања због затегнутих односа између САД и Панама.

За прокопавање канала Сасарди—Морти била би потребна експлозија 300 нуклеарних

ДАНАС ЈЕ ПАНАМСКИ КАНАЛ ТЕСАН

набоја са укупном снагом од 170 магатона. За постављање атомског експлозива потребно је ископати 300 рупа пречника 90 до 135 сантиметара и дубоких 200 до 700 метара.

Предвиђа се да буде 14 територија експлозија од којих би свака прокопала деоницу канала дугу један и по до 10 километара. У највишем пределу трасе биће местимично потребно дејствовати нуклеарним експлозивима од 35 ме-

МАКЕТА О ИЗГЛЕДУ НОВОГ КАНАЛА У ТОКУ НУКЛЕАРНОГ ПРОКОПАВАЊА

гатона. На том месту би се канал пробијао кроз клисуру са странама високим 400 метара, а клисура би достигла дубину од 60 метара испод нивоа мора. Дебљина стене коју треба разорити износи 500 до 700 метара изнад морског нивоа а ширина канала при врху би на том месту износила 1.300 метара.

Амерички стручњаци се слажу да би требало употребити термонуклеарне а не физионе експлозије. Прокопани канал би био просечно шириок 330 метара и дубок 20 метара.

Са употребом нуклеарног експлозива прокопавање канала би трајало 10 до 12 година.

Прокопавање новог канала који би спајао Атлантски и Тихи океан представљало би највећи грађевински подухват у историји човечанства.

СТРОГО ПОВЕРЉИВО

ВЕРОВАТНО и не слутисте да свакодневно имате посла са шифрама и криптограмима. Јер, ова постојећа писма нису ништа друго до предавање мисли условним знацима које може да разуми само онај ко зна „кључ“ то јест правила читања слова и слогова.

У првим епохама писмености људи се, да би сачували тајну неке поруке, нису мучили измишљањем шифри. Писменост је била привилегија малобројних и заправо сва писмена саопштења била су тајна. Први помен о шифрованој преписци односи се на време кад су постојале древне грчке државе. Сачувано је предање да је спартански војсковођа Лисандер, који се с војском налазио далеко од отаџбине, добио поруку коју његови противници нису могли да одгонетну. Скоротечна из Спарте донео је кожни појас по коме су била разбацила слова заклетве богу путника и лопова — Хермесу. Провукавши један појас кроз отвор на свом језику, Лисандер је остатак обавио око палице и — слова су се сјединила у речи. Војсковођа је из писма сазнао о издаји савезника. Променио је ратни план и победио непријатеља.

Староримски аутори тврде да се шифром служио и Јулије Цезар. Док је боравио у Галији он се дописивао са Цицероном. У својим писмима свако слово отвореног текста замењивао је словом које после првог у редоследу абеледе долази тек на четврто место.

Нарочитим кодом служили су се у службеној преписци посланици Венеције и папске курије. Први такав код налагао је венецијанском посланику да у депешама означава дужда само словом „Ј“, мађарског краља словом „П“, а римског папу „По“.

У време верских ратова у Француској заповедник краљевске војске принц Конде опседао је главно упориште

Први помен о шифрованој преписци односи се на време када су постојале древне грчке државе. Сачувано је предање да је спартански војсковођа Лисандер, који се с војском налазио далеко од отаџбине добио поруку коју његови противници нису могли да одгонетну. Шифром се служио и Јулије Цезар, позната су његова шифрована писма која је упућивао Цицерону.

хугенота град Релмонт. Опсађени су се упорно бранили. И једном, кад је Конде обилазио своје чете, био је ухваћен неки човек код кога је нађен низ стихова толико необично сложених да су морали изазвати подозрење. Недалеко од опседнутог града живео је математичар Антоан Росињол. Обратили су се њему и Росињол је одгонетну поруку. Наиме, помоћу стихова била је исписана порука заповедника опсађеног града Релмонта, упућена хугенотима у Монтобану, да му је муниција на измаку. Принц Конде послао је натраг у Релмонт дешифровану поруку. Турци су је калитулирали.

За време Луја XIV интересовање за шифре постало је права мора. Лакомислени вртовођа официјер де Роан због те моде изгубио је живот. Овај потомак славне породице де Роанових створио је сам себи међу својим пријатељима по чашу славу човека који може да одгонетне сваку шифру. Француска контрашпијунажа посумњала је да он намерава да гради Килебуф према Холандцима. Де Роана су ухапсили. У Бастији је де Роан добио од својих пријатеља кошуљу на којим су рукавима они исписали шифровану поруку уверени да ће је без помоке одгонетнути. Другови су обавештавали де Роана да се његов ажурант на саслушањима није избрљао а да других доказа против њега нема. Хвалисавац није био дора-

стао ни најједноставнијој шифри и то је платио главом: све је признао и отишао на губилиште.

После Наполеоновог пада руски цар Александар I рекао је једном француском маршалу Макдоналду: „Разуме се да је нама много помогло то што смо веома често знали намере вашег императора, и то из његових сопствених наредби. Ухватили смо многе његове депеше“. Макдоналд је ожалашћено приметио да је „вероватно неко издао кључ шифре“. Александар је на то додао: „Ни говора. Моји официри сами су дешифровали депеше“.

Непрочитана депеша одиграла је судбоносну улогу у животу Наполеоновог маршала Марра. Био је наунио да пређе на страну Аустрије и почео је с њом тајне преговоре. Дуго није добио одговор на своје предлоге, закључио је да неће ни стићи па је кренуо да се састане с главнином Наполеонове војске. Недалеко од Рима срео га је курир из Беча са шифрованим писмом. У маршаловој свити нико није знао кључ шифре и Мара је, провртевши писмо у рукама, послао поруку на дешифровање у Напуљ, а сам је наставио пут. Међутим, Аустријанци су били у потпуности прихватили његове предлоге и због тога су његово остајање на страни Француза сматрали за издају. И када су га у октобру 1815. Аустријанци заробили сместа су га — стрелили.

У 18. веку француски посланик у Петрограду прибегаво је такозваном алгоријском коду. Посланик би најпре послао лажно саопштење рачунајући с тим да ће оно бити ухваћено и дешифровано. Готово истовремено његов лични курјер писао је свом пријатељу-курјару у Француску отприлике овако: „Сад је у Петрограду у моди крзно од вука. Доња сам да је хер Емерих из Берлина поручио 30 хиљада кожа. Занимљиво је где ће наћи новац да их плати? Париски „крзнар“ је дешифровао: „Русија и Аустрија намеравају да закључе савез; пруски краљ моли од Енглеца 30 хиљада војника. Краља очекује разочарање јер ће одговор бити негативан“.

Алгоријске шифре употребљаване су и за време првог светског рата. Једном је, на сам дан када је енглеска ескадра испловила на море, цензор у Единбургу обратио пажњу на телеграм упућен трговачким каналом. У телеграму је била поруџбина упућена једној шведској фирми за велику количину безопасних жила за бријање. Цензор је знао да у Енглеској има довољно жила и завојно је на узбуну. Проверавањем је утврђено да је пошиљалац телеграма дотад већ поручио у Шведској толико жила да би свим Енглецима то било довољно за три године. Била је то шифра! Већ после једног часа шпијун је био ухапшен. Други енглески цензор ухватио је телеграм неког човека за кога се већ сумњало да се бави шпијунажом. Овај је писао у Холандију: „Отац умро“. Промућури цензор, изменио је текст телеграма у: „Отац преминуо“. Није прошло ни 24 часа а пред њим је лежало питање из Холандије: „Отац умро или преминуо“.

Средином 19. века грозницом шифровања заразила се читава Америка. Болест није мимоишла ни познатог писца Едгара Алана Поа. Он је прочитао све што се могло наћи о шифрама и 1840. године објавио чланак у коме је тврдио да нема шифре која се не може одгонетнути и поудио је да ће дешифровати сваки криптографски текст. Писац је заиста сјајно дешифровао неколико стотина шифрованих писма упућених с разних страна. Само с једним није могао да изађе на крај. Најзад се показало да то није била шифра већ само насумце поређана слова. Поова страст за шифре огледа се и у његовом познатом роману „Златни јеленак“ у коме се читава радња заснива на дешифровању једне забелешке гусара Моргана. И Жил Верн је у својим романима у три маха користио криптограме.

Познати немачки криминалог Ханс Грос запазио је у неком аустријском селу на вилу једне капеле један пртеж кредом. Он је веома зачудно сеоске полиције кад им је рекао да скитнице које ће се на

Богојављење мувати око капеле (од тог рока делила их је једна седница) намеравају да изврше провалну крађу. Била је постављена заседа и полиција је заиста ухватила три позната провалника. Грос је тек тада објаснио својим колегама како је то открио. „Све је написано на зиду капеле. Најпре је ту папагај нацртао у једном потезу што значи да поруку оставља провалник познат под надимком „Папагај“. Даље су представљени црква и кључ — зна-

чи, провалник намерава да „отвори“ баш цркву. Испод кључа је беба у пеленама, а још ниже — три камена. Све то значи да је као датум провале предвиђено Богојављење, још тачније 26. децембар дан св. Стевана кога су засули камењем. Тачан смисао поруке био је: „Папагај намерава да опљачка ову цркву 26. децембра. Тражи помагаче. Срећемо се на овом месту на Богојављење“. Грос је одлично познавао традицију и жаргон преступника.

ПРОДОР У ДУБИНУ ЗЕМЉЕ

ПРЕ краћег времена физичар В. Адамс изумео је справу коју је назвао „нуклеарно сврдло“. Помоћу њега, тврди научник, моћи ће да се продере у дубину Земље до 32.000 метара, односно четири пута више но што се могло досад познатим методама.

Испитивати унутрашњост Земље, установити од чега се састоји њен горњи слој давинашња је и још неостварена жеља научника. Човек је продро сто хиљада километара у васиону, а у дубину само неколико километара, што је врло мало у поређењу са величином њеног пречника.

Адамсово „сврдло“ је у ствари високотемпературни атомски реактор који ће топити стене и кроз исптопљену масу ронити у дубину Земље. Његов пречник износи 60 до 90 сантиметара. Радиоактивна материја, уранов оксид, затворена је у ваљку од берилијумовог оксида који делује као топлотни изолатор. У доњем делу цилиндра има највише волфрама и зато је тежак, док у горњем има берилијума па је зато лакши.

„Игласти реактор“, тако је Адамс назвао свој изум, биће смештен у плитку рампу пре но што почне да ради „дуном паром“. Убрзо температура достиже 1.100°C, што је довољно да се истопи свака стена.

Изолацијом око средњег дела реактора већи део топлотне енергије ће се усмерити надолу, у правцу кретања „игластог реактора“. Тако ће се испод доњег дела реактора топити стене и он ће тонити у растопљену масу која ће се за њим опет стврдњавати. Тако ће реактор непрекидно пливати у растопљеној лави и ронити све дубље и дубље. Притисак ће бити огроман и стално ће расти, али Адамс то не брине, јер је његово „сврдло“ без шупљина. Прорачунато је да ће оно тако моћи да продере 32 километра дубоко пре но што би се температура и притисак толико повећали да би га оштетили.

Кад достигне предвиђену дубину, доњи — тежи део — ће се аутоматски одвојити, механизам за одвајање ауто-

матски ће се активирати на основу спољашње температуре или притиска. Без баласта „игласти реактор“ биће лакши од растопљених стена, почеће да се пење, па ће на крају опет изронити на по-

вршину Земље. Наравно, са собом ће донети и узорке лаве из дубине.

Конструктор сматра да ће његовом „игластом реактору“ бити потребно око три месеца да обави ову „вожњу“ дугу, односно дубоку око 30 километара.

ПРИРУЧНИК ЗА УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Речник, приручник за решавање укрштених речи појавио се у издању париске издавачке куће Ларус. У овом речнику понављају се све речи из Малог Ларуса класиране исто врремено према броју и по азбучном реду.

КРТИЦЕ НИСУ СЛЕПЕ

Погрешно је веровање да су кртице слепе. Тачно је да оне не виде тако добро као друге животиње, али и кртице са најслабијим видом добро разликују светлост од мрака.

МОРЕПЛОВЦИ

СА ТРОЈЦИОМ СМЕЛИХ МОРЕПЛОВАЦА КОЈИ СУ СЕ ОТИСНУЛИ У АВАНТУРУ НА МАЛО НЕОБИЧНОМ БРОДУ, НА ПУЧНИИ СУ СЕ НАШЛИ И: ЈЕДНА МАЧКА, ПТИЦА, БЕВЕРИЦА, ЈЕДНА КРУШКА, АВИОН, ЛЕНГЕР, ПРАСЕ, ЈЕДНА МУШКА ЧАРАПА И ЈЕДНА ДЕВОЈКА. ПОКУШАЈТЕ ДА ИХ ПРОНАЂЕТЕ.

**Фантастична
ПРИЧА**

Реј Бредбери

(3)

БЕСКРАЈНА КИША

Прешли су реку, бујицу, поток и још много река, бујица, потока.

Реке, увек нове реке рађале су се пред њиховим очима, а старе мењале корита; реке боје живе, реке као сребро, као млеко.

Ишли су према мору.
Велико море. На Венери је постојао само један континент. Он се простирао 3.000 миља у дужину и хиљаду у ширину, а био је окружен са свих страна. Великим морем, које је покривало преостали део кишне планете. Велико море лено је заплускивало бледе обале.

— Овуда ћемо. — Поручник се окрену ка југу. — Убеђен сам да се на тој страни налазе две сунчане куполе.

— Кад су већ почели што нису одједном саградили још стотину?

— На острву их има свега сто двадесет, је ли тако?

— Крајем прошлог месеца било их је 126. Пре годину дана на конгресу на Земљи било је предложено да се сагради двадесет или тридесет нових, али сами знате како је компликовано с кредитима. Шта мари што ће неколико људи свиснути од кише.

Пошли су према југу.
Поручник, Симонс и трећи космонаут Пикар ишли су по киши која је падала час јаче, час слабије, ишли су по пљуску који је шибао и лио не престајући да добује по земљи, мору и људима који су корачали.

Симонс ју је први приметио.
— Ево је!
— Шта је то тамо?
— Сунчана купола!
Поручник је зајмурно стресајући кишу са очних капака и заклоњено очи од оштрих капљица.

У даљини, крај обале мора, на рубу шуме нешто се жутело. Да, то је сунчана купола.

— Ипак сте били у праву, поручниче.

— Срећом.
— Сага се враћа од самог погледа на њу. Напред! Ко ће бити први? — И Симонс је појурно преко бара. Остали су механички пошли његовим примером. Уморили су се, задихали, али брзину нису смањивали.

— Ево ја ћу се налити кафе — проговорио је дахнувши и смећећи се Симонс. — А кифле са сувим грождем, како се то лепо слаже! А онда ћу лећи и само нека сунце сија. Ономе ко је изумео сунчане куполе треба дати орден.

Потрчали су још брже, жути одсеја постао је јачи.

— А колико је ту људи сишло с памети док се нису појавила прва склопишта. Зашто? Разлог је прост. — Симонс је испрекидано изговарао слоге. — Киша, киша. Пре неколико година. Срео сам друга. Био ми је пријатељ. У шуми. Лута унаоколо. Под кишом. И стално понавља: „Не знам како побећи од кише. Не знам како побећи од кише. Не знам...“ И тако даље. Без краја. Полудео је, несрећник.

— Штеди снагу!

Продужили су да трче.

Јурећи, они су се смејали и тако са смехом стигли до врата сунчане куполе.

Симонс је наглим покретом широм отворио врата.

— Хеј, где су кифле и кафе. Дајте их овамо!

Нико се није одазвао.

Ступили су унутра.

У сунчаној куполи било је тамно и празно. Ни жутог, вештачког сунца које лебди у прозачној магли у средини пла-

вога свода, ни постављеног стола. Хладно као у гробници, а из хиљаду рупа на таваници продирао је киша. Поточи су се сливали на филме и фотеље, одбијали се од стаклених плоча на столу. Густо растиње, као цинонска маховина, покривало је зидове, библиотеку, диване. Пробијајући се одозго, крупне капи ударале су их по лицу.

Пикар се тихо засмејао.
— Престани, Пикар!
— Боже, погледајте само. Ни сунца, ни хране, ничега. Становници Венере! То је, наравно, дело њихових руку.

Симонс је махнуо главом отресајући кишу са чела. Вода се сливала с његове сребрнате косе и белчистих обрва.

— С времена на време они излазе из мора и нападају сунчане куполе. Они знају да ће на тај начин уништити и нас.

била кухиња. Расквашене векне хлеба биле су разбацане по поду, месо обрабљено снежнозеленом плесни. Из многобројних рупа на своду сливала се киша.
— Дивно! — Поручник је гледао у рупе. — Тешко да ћемо успети да зачепимо, ово сито и заведемо ред овде.

све време викао сам: „Што ме не остави на миру“. Његове руке су дрхтале и све је јаче стезао главу, очи су му биле затворене. А шта сада могу да урадим? Кога да ударим, коме да кажем да престане, да ме остави на миру. Киша, проклета киша, не да да се предахне, штима, штима; све што се види, све што се чује киша је, киша, киша.

— За четири часа бићемо у следећој сунчаној куполи.

— Сунчаној куполи? Такој као што

— Без страха? — Симонс се љутнуо. А још су и сунчани генератори разбивени. Боље би било ићи до следеће сунчане куполе. Колико има одавде до ње?

— Нема много. Знате и сами да су ту одједном подигли две куполе, једну близу друге. А ако причекамо овде, може стигли спасилачки одред...

— Они су сигурно већ били овде и отишли. За шест месеци, кад стигну средства од конгреса, послаће ремонтну екипу. Не, боље је не чекати.

је ова. А ако су све оне опустошене. Шта онда? Ако су у свима њима рупе и свуда шиба киша?

— Шта можемо. Да окушамо срећу.

— Дојадило ми је то са срећом. Све што ја хоћу то је крв над главом и макар малчице мира. Остаћу овде неко време сам.

— Али, немамо више од осам часова доброга хода пред собом.

— Не брините, нећу остати. — Пикар се насмешио кријући поглед.

— Кренимо! — рече Симонс мотрећи нетремице на њега.

Кренули су поново дуж обале према југу.

Пет часова након што су пошли морали су да скрену јер им је река препречила пут, тако широка и узбуркана да је чамац није могао свладати. Превалили су десет километара узводно и ту видели да она избија као крв из смртоносне ране. Обишли су извор и под непрекидном кишом опет се спустили ка мору.

— Ја морам спавати — казао је Пикар — седајући на земљу. Четири недеље нисам спавао. Ни минута. Спавати овде...

(Наставиће се)

ОБОЈЕНИ ДРУМОВИ

Фабрика Бајер Леверкусен успешно је завршила експерименте с обојеним коловозима, па се можемо надати да ћемо ускоро имати обојене путеве.

Бојење коловоза је јефтино и дуго траје. За сада су врше не проба само са бетонским коловозима, а није још познато како ће то бојење поднети и одржати асфалтни путеви. Обојени путеви ће се добро разликовати по бојама чак и ноћу.

Овако обележени путеви би ће од велике користи пре свега возачима који возе кроз непознате пределе: помоћу обојених путева они ће моћи лакше да се оријентишу. Исто тако ће се обојеним знацима возачи упозоравати на саобраћајне прописе.

Ново за будуће певаче

Једна немачка фирма за израду грамофонских плоча пустила је у продају плоче намењене онима који желе да постану певачи. Новост је у томе што мелодију прво отпевају познати певачи који затим ућуте, док музика наставаља да свира пратњу.

Телевизија у свету

Према последњим статистикама у целом свету има 172.752.545 телевизијских апарата. На првом месту налази се Америка са 68,2 милиона апарата; затим Јапан — 17,7 милиона; Енглеска — 15,1 милиона и Совјетски Савез са 12,1 милиона.

ГЛАДНИ ЗЕЧИТ

Зец у горњем углу страховито је гладан и док гледа главнице купуса вода му просто тече на уста. Али, како да дође до њега а да га ловац не примети? Можда ви знате пут? Ако је тако, покажите га вечићу.

ОТВОРИ ОЧИ

РОДЕ НА КРОВУ

ЈЕСЕН ЈЕ НА ПРАГУ И РОДЕ СЕ, ЗАЈЕДНО СА ОСТАЛИМ ПТИЦАМА-СЕЛИЦАМА, СПРЕМАЈУ НА ЈУГ. НА ОВИМ ДВЕМА СЛИКАМА ВИДИТЕ ДВЕ ТАКВЕ РОДЕ. НАШ СЛИКАР НАЦРТАО ИХ ЈЕ У ДВЕ ВЕРЗИЈЕ. ДА ЛИ НАМЕРНО ИЛИ СЛУЧАЈНО, ТЕК ДВЕ НА ИЗГЛЕД ИСТЕ СЛИЧИЦЕ РАЗЛИКУЈУ СЕ У ОСАМ ДЕТАЉА, МОЖЕТЕ ЛИ ДА ИХ ОТКРИЈЕТЕ?

Шетајући једном изван града један мађионичар — да би изгледао што тајанственији назваћемо га Маримур — наишао је на цветну башту и у њој необичну леу васељену лалама. Како су лале биле распоређене види се на пртежу. Маримур је почео да их броји и тада је открио нешто занимљиво. Ако лале бројите одоздо навише, а затим одоздо па до краја левог или десног крака цветног крста увек ћете избројати једанаест цветова. Тада је Маримур рекао вртлару: „Ја бих могао одавде да узмем две лале, да остале само мало другачије разместим а да се у контролном бројењу ништа не промени: опет ће их бити по 11“. Знате ли које је лале Маримур уклонио а које је и како преместио?

ПОГРЕШАН ЕКСПЕРИМЕНТ

Др Роберт Гогет, психолог из Сједињених Држава, желео је да утврди како научи да говори једна врста тропске врне (познате да лако научи да говори) и беба. Он је био изненађен како је вра на лако и брзо учила. Али када је мало поодрасла птица је почела страшно да псује. Што је било најгоре, она је псовала све службенике универзитета тако да су морали склонити птицу. Др Гогет је утврдио да су неки људи који су радили ноћу хтели да виде да ли птица може да научи да псује. Сада др Гогет покушава да одучи птицу од тих псовки.

Само на тачну команду

„Сезаме, отвори се!“ наредио је Арнолд Лести из Кеј сингстона, САД и врата собе за конференције отворила су се. Али на команду „Отвори се, Сезаме!“ врата су остала затворена, јер аутомат извршава само тачну команду.

Овај робот извршава наредбу само свог господара или кога он специјално обучи за то. То је до сада први аутомат који одговара само на глас док сви досадашњи роботи одговарају само на притисак неког дугмета или неке друге сличне радње. Арнолд Лести тврди да је његов робот у стању да схвати идеје. Он каже да „није далеко онај дан када ће човек бити у стању да производи у масама научнице и инжењере“.

Тренинг за очи

Можете ли, погледавши пртеж само једном, одмах да одредите који од ових кругова може да се упише у квадрат.

„СВОСКИ МОТИВ“ рад Јекнице Бартоле, Зрењанин, Стрмешка улица број 13

„МОЈ ПРИЈАТЕЉ“ рад Ненада Јакешевина, Шибеник Улица ЈНА број 45

Зерји Цртежи са КОНКУРСА

Бачки цртежи у овом броју, као и они раније објављени у овој рубрици, награђени су са по 1.500 динара. Награде ће бити достављене поштом.

„МОЈ СОКАК“ рад Шефице Кобашић, ученице VII разреда основне школе „Филип Маџура“, Бања Лука

Радиоактивни извор

У области Јахимов у Пољској откривен је извор чија вода својом радиоактивношћу премаша све европске лековите воде. Извор даје 500 литара воде у минуто. По мишљењу стручњака, ова количина довољна је за лечење 2 хиљаде пацијената на дан.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1) гледиште, аспект, 6) измишљено чудовиште у нашим народним приповекама, 7) целокупно, 9) вулкан на острву Минданао, 10) полудраги камен, 11) скраћеница једне академске титуле, 12) град у Румунији, 13) повртарска биљка, 15) водопад, 16) рогозина, 18) бог вода и мора код старих Вавилонана, 19) старо име острва Виса, 20) првак, 21) отров, 23) показана замена, 25) град на Сицилији, 26) снежни нанос, 28) лична замена, 29) завеса, 30) позади, 32) северноамерички драмски писац („Ана Кристи“), 33) отворена повреда, 35) мушко име, 36) испит зрелости.

Усправно: 1) уметнички праван у Европи у последњој четврти 19. века, 2) опак, 3) два сугласника, 4) старогрчки драмски писац („Орестидја“), 5) поема руског књазевника Александра Влока, 6) клопка, 8) део бициклическе трке, 10) италијанска новинска агенција, 14) љуствица, 17) стара српска престолница, 21) неспокојство, 22) моторно возило, 24) планина у близини Београда, 27) апарат за мерење морских дубина, 31) личност из једног Толстојевог романа, 34) коњ (турц.).

1	2	3	4	5		
6				7	8	
9			10			
11			12			
13		14		15		
16			17		18	
19					20	
21			22		23	24
25				26	27	
28			29			
30		31		32		
33			34		35	
36						

12) плата, 13) ока, 15) етар, 16) Роден, 18) ма, 19) Јан, 20) не, 21) тенис, 23) за, 25) оса, 26) авет, 28) жу, 29) Амати, 30) Иид, 32) озон, 33) отац, 35) Ава, 36) ерела. Усправно: 1) „Далеко је сунце“, 2) акт, 3) на, 4) жарат, 5) Анита Мезегова, 6) шитор, 7) амара, 10) клен, 14) Алана, 17) ЕНИ, 21) Токио, 22) само, 24) Атина, 27) вазал, 31) дар, 34) тр.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА
Водоравно: 1) Данска, 6) шака, 7) Ана, 9) алт, 10) Крим, 11) те,

НАПРАВИ САМ

КАКТУС

Пресеците запушач на два дела и већи сачувајте да од њега начините саксију (цртеж број 1), пресеците колуге од запушача на два дела и нека вам они послуже за струкове кактуса (цртеж број 2, 3, 4). Да би се струкови држали међусобно, спојте их чинодама, а чиноде забодене у њих представљаће кактусове боље.

Према облику на цртежу број 3 опозите тањирчић на коме ће бити залепљена саксија.

Од жутог папира за цртање изрежите кактусов цвет који ће се такође на кактусу држати помоћу чиноде.

Кактус обојте зеленом бојом, саксију наранџастом, а тањирчић жутом са црвеним кругом.

(Наставиће се)

Зар не изгледа симпатично овај кактус? А још кад бисте знали како га је лако направити, верујемо да бисте се и ви потрудили да се нађе међу вашим минијатурним украсима. Набавите два-три запушача од плуте и од њих изрежите два дела у облику кутуре; један запушач цилиндричног облика, дванаестак чинода и папир за цртање.

НОВОСТИ ИЗ ТЕХНИКЕ

Навлаке за аутомобилске гуме превучене металом направил су француски техничари. Поред тога што штите гуме, ове навлаке спречавају да се оне издувају на високим летњим температурама.

★

И мале цепне рачунске машине такође су дело француских стручњака. — Једноставним притиском на дугме оне омогућавају домаћинци да изврши обрачун по доласку са пијаци и на тај начин избегне прекорачење домаћег буџета.

★

У Италији направљен цепни електрични грамофон, изгледа као већа кутија за шиблице. И поред тога што је овако мали, на апарату се могу слушати плоче свих димензија.

★

У Америци је направљен алармни апарат против пожара. На најмањи дим или пламичак у одаји алармна сирена овог апарата прикљученог на обичну струју, почиње да завија. Питање је само да ли апарат разликује дим од цигарете и пламен са штедњака на бутан-гас од — истинског пожара.

★

Два нова апарата за заштиту од шпијунске у индустрији пуштена су у продају у Канади. Први се прикључује на телефон и онемогућава прислушкивање. Други електронски цепни апарат спречава свако бележење разговора за време коктела или пословних ручкова.

★

Апарат — сличан Гајгеровом бројачу пронашли су амерички стручњаци: он открива присуство злата у унутрашњости било каквог предмета. У исто време на градираном бројачу капацитета показује количину и вредност злата у каратима.

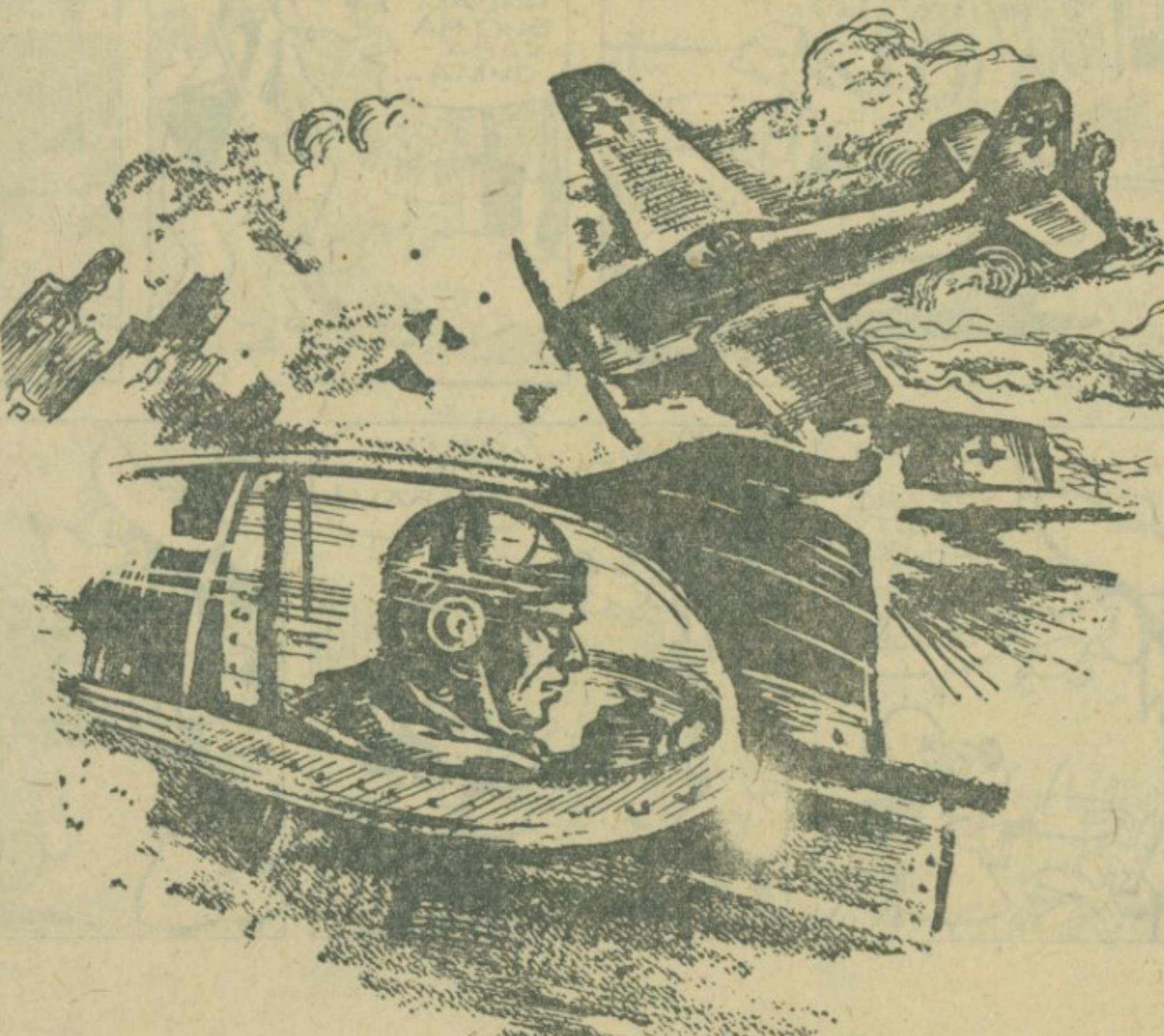
РОЂЕН ДА ЛЕТИ

МАЛО је ескадрила и мало пилота о којима је записано: 7 против 29, оборено 6 непријатељских авиона; 6 против 30, оборено 5 непријатељских авиона и то без сопствених губитака. За вођу такве групе може се заиста рећи да је „рођен да лети“. А управо су тако за младога Витолија Ивановића Попкова говорили његови старији другови.

тине сваког тренутка да експлодирају, а затим би се суновратили и муњевито јурили према земљи. У јеку борбе Попков прилепти да Немцима стиже необична помоћ. Био је то авион обојен светлоранцастом бојом којег је пратила ловачка четворка. — То је он! Опет он! — повика иначе ћутљиви Пчолкин.

Мало је ескадрила и мало пилота о којима је записано: 7 против 29, оборено 6 непријатељских авиона; 6 против 30, оборено 5 непријатељских авиона и то без сопствених губитака.

Прича како се завршио 117. борбени лет младог Попкова, двоструког хероја Совјетског Савеза.

званом вертикалном маневру и обојица силовито нападају. Води се непоштедна борба на живот и смрт. Сваки се труди да проникне намеру непријатеља и његов следећи потез. Најзад Попков описује петљу и из ње хвата хитлеровског аса на нишан. Кратак рафал и Немац пада. Само за тренутак Попков, обузет борбеним жаром и одушевљењем, заборавља на околину и светлећи рафал је већ „проштепово“ његову машину. Мотор букну и Попков искаче из авиона на висини од око 3.000 метара.

Његови другови са земље прате борбу, затим скок и узбуђено примећују да се падобран не отвара. Сви укочени посматрају шта ће се догодити. Одједном готово изнад саме земље, падобран се отвара, али Попков снажно удара о земљу. Срећом, пао је на дебелу слој маховине у мочвари и остао жив.

СВЕ ДО БЕРЛИНА

Пошто се опоравио, Попков је наставио да се бори. Нападао је бројно много надмоћнијег непријатеља, збуњивао га својом тактиком и дрскошћу. Петорком би нападио двоструко јаче групе, обарао неколико авиона, друге натеривао у бекство, сам би се на аеродром враћао без губитака.

Фронт се померао према Немачкој, према Берлину, а Попков је као претходник чистио небо од фашистичких авиона. Изнад самог Берлина оборено је последњи авион. Непријатељски авион којег је тада изрешетао, онако залимљен, у паду, закачио је и његов авион. Попков је био рањен. Сав окрвањен он се са тешком муком спустио код артиљеријских положаја. Медицинска сестра која је посматрала његову борбу у ваздуху запитала га је док му је превијала ране: — Који је по реду? — Четрдесети — одговорио је Попков с осмехом.

СРЕЂАН ПАД

Над Ржевом Попков се опет бори с искусним немачким асом. Битка се води у такво-

Попков је са својом четворком био страх и трепет непријатељу на небу изнад Курска. Немилосрдно, са много вештине, тако рећи виртуозно, обарао је немачке ловце и бомбардере не дозвољавајући им да свој смртоносни терет баца на совјетске трупе.

ОБРАЧУН С НЕМАЧКИМ АСОМ

Једном је Попков са својом осморком добио задатак да пресретне непријатељске бомбардере који су летели према њиховом аеродрому. Напао је њихову ловачку заштиту па се у ваздуху развила непоштедна борба. Авиони су јуришали једни на друге, пели се вертикално увис уз страшну buku машина које су напрегнуте до максимума пре-

— Видим га — потврди Попков који га је већ примећео. Тај авион сви су на фронту већ добро познавали. С овим чувеним немачким асом тукли су се многи, али је он увек непобеђен и читав излазио из борбе.

Попков донесе брзо одлуку. Треба га уништити. Устремио се на њега и овај је прихватио борбу. Отпоче двобој од којег је осталим пилотима застајао дах у грудима. Видело се да су оба пилота прави мајстори, виртуози у свом занату. Сваки од њих очекивао је погодан трзнутак, боље рећи само делић секунде па да другоме саспе смртоносни рафал. Овде је и најмања грешка значила смрт. Најзад

Попков угледа у нишану реп обојене машине. Топови рикнуше и реп поче да се дими.

— Браво! — чуо је у слушалицама глас узбуђеног Пчолкина.

Итог тренутка Попков примети како се на њега устремила четворка из пратње. За свега нешто више од једног минута успео је да обори двојицу из четворке која је пошла да освети свога вођу. „Нерањиви“ немачки ас поче да бежи али није успео да пређе предње немачке линије. Још једном заремеше топови Попкова и наранцасти авион обавијен димом удари о земљу и експлодира.

Јесте ли већ чули

да...

... „светски рекорд“ постигло је пет пингвина које је један амерички биолог обележио и пустио на Антарктик, месту удаљеном две хиљаде километара од њиховог пребивалишта. Пингвини су се вратили пешце девет месеци касније.

... јула месеца 1966. године предвиђено је да се заврши изградња цинковског моста који ће повезивати континент са француским острвом д'Олерон. Мост ће бити дугачак 3027 метара, а широк 10 метара и шездесет сантиметара. Имаће два пута за аутомобиле, два за бицикле и два тротоара. Висина моста изнад нивоа мора износиће 23 метра.

... сарадници једне геофизичке станице у области Архангелске два часа су бележили „шумове у васиони“ за које су касније изјавили да су им личили на песму славуја. У ствари ради се о електромагнетским променама у земљиној магнетосфери“.

изашао у једну преткомору и брижљиво затворио врата која херметички раздвајају преткомору од кабине. Из преткоморе он је крочио у свемир а његов сапутник је и даље седео у кабини удобно заваљен. Најзад, занимљиво је да у космосу температура онога дела скафандра који је изложен сунцу у космосу достиже 60 степени изнад нуле док температура оног његовог дела који је у сенци пада чак до 50 испод нуле.

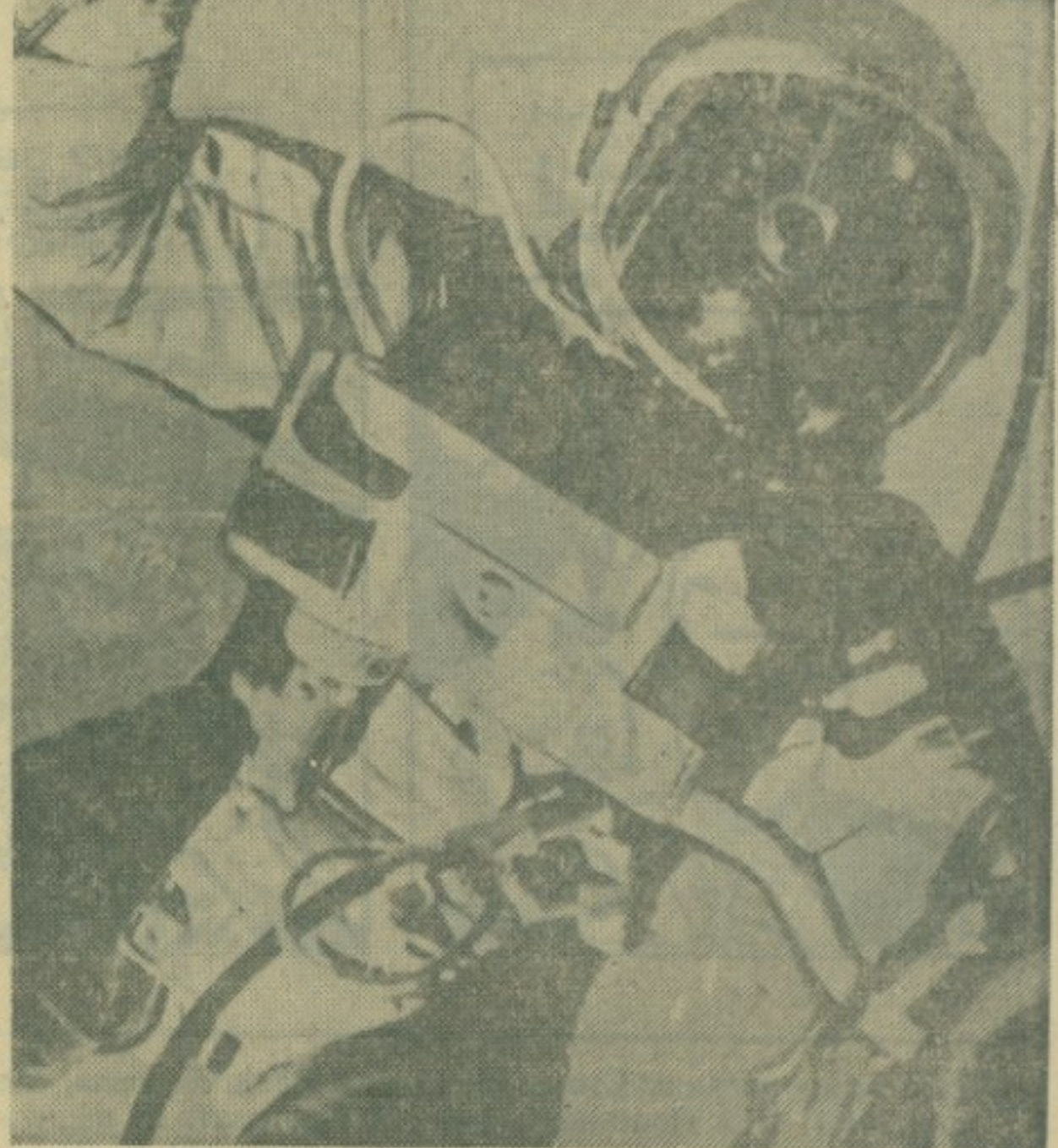
Згоде и незгоде ЛЕОНОВАЊА

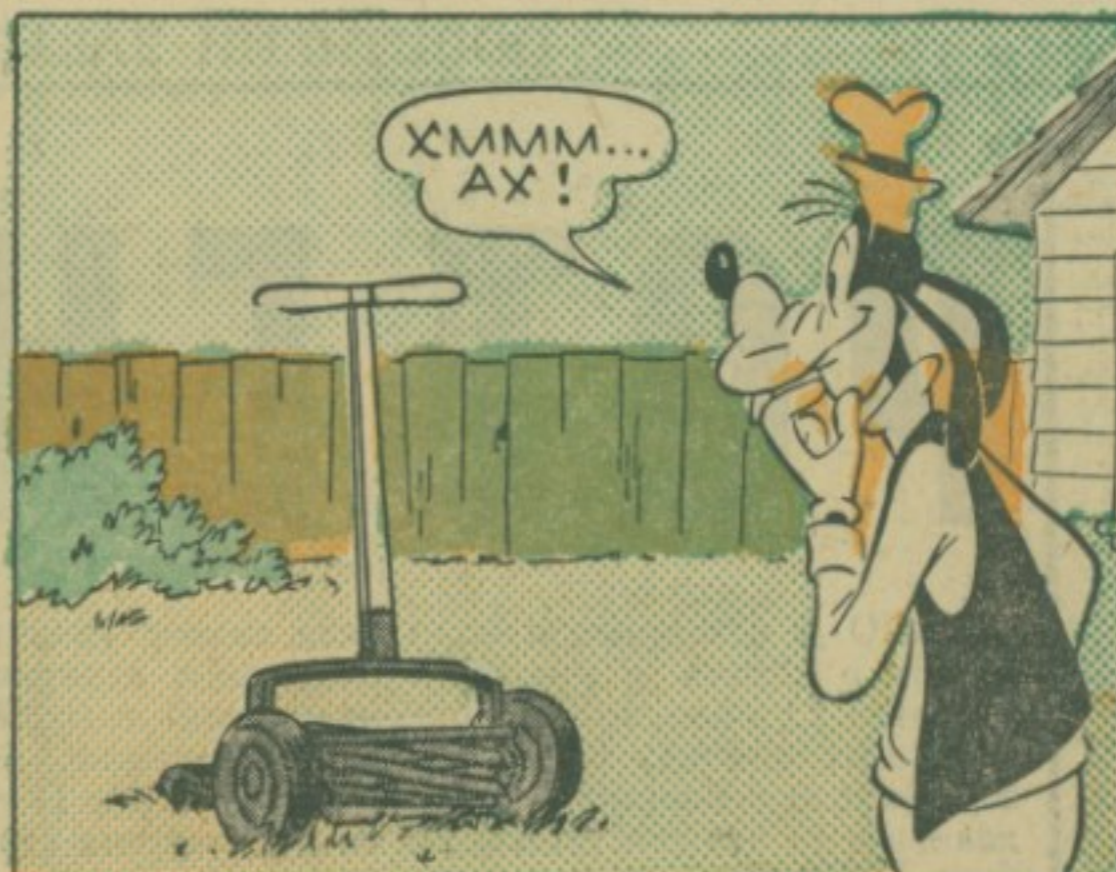
ПИСЦИ научне фантастике олако су сматрали да ће одаће људи кроз космос представљати угодну шетњу. Познавање закона небеске механике довело је још одавно стручњаке до закључка да ће и сам астронаут по изласку из васионског брода постати вештачки Земљин сателит и да ће се кретати по истој орбити као и брод. С обзиром на бестежинско стање не постоји опасност да се он стропшта у бескрајним космички повор. Охрабрени овим сазнањима амерички конструктори су снабдели Вајта лаким ракетним пиштољима са млазним потиском званом СИП. Излазак млаза у једном смеру обезбеђује космонауту кретање у супротном правцу и према томе лако маневрисање око васионског брода — сматрали су они.

Међутим, изненађује да су се такви експерти као што су планери америчког васионског програма НАСЕ могли преварити у тој мери. Млазни ракетни пиштољ у рукама недовољно обученог Вајта претворио се у неугодну и варљиву нараву. Вајт је, безбрижно баратајући својом млазном направом, у једном тренутку знатно заостао иза васионског брода. Сматрајући да ће притиском на уређај за активирање ракетног пиштоља лако да достигне брод, Вајт је убрзао своје кретање. Међутим чекало га је неугодно изненађење. Нов покушај да се приближи броду само га је још више удаљио. Чинило му се да га нека невидљива сила одвлачи од његове космичке базе. Објашњење ове појаве коју амерички експерти нису предвидели у ствари је врло једноставно. Повећање брзине кретања у космичком простору увек доводи до кретања у новој орбити која има већи пречник од претходне и удаљења је од Земље него она. Да би се успешно могло маневрисати ракетним пиштољем или другом сличном индивидуалном направом са млазним потиском потребно је извршити сложена електронска прорачунавања и темељно се обучити и навићи на неочекиване реакције убрзаног или успореног кретања. Вајта је спасла врпца којом је био везан за брод и која му је омогућила да се врати у њега.

Једна друга појава приликом ходања кроз космос исто тако изненађује. Постојало је уверење да ће се космонаут по изласку из брода, уколико не употреби никакво помоћно средство, кретати истом брзином као брод. Међутим, то је тачно само ако се он налази у истој орбити са бродом, односно ако плива кроз космос испред или иза брода. Чим се удаљи од брода космонаут почиње да се креће брже или спорије од њега. Ако се налази испод брода, односно ближе Земљи, космонаут се креће по краћој путањи и његова брзина у односу на брод је релативно већа. Израчунато је да би при претходној брзини кретања од 8.000 метара у секун-

ди космонаут који сиђе само пет метара ближе Земљи у току једне ротације измакао 60 метара броду, а ако се попео на пет метара изнад брода од би се кретао спорије од њега и заостао би за њим 60 метара. Сматрајући да још није довољно припремљен за руковање ракетним пиштољем совјетски стручњаци нису дали Леонову у руке ову врло згодну али опасну нараву. Занимљиво је да је Леонов у још једној ствари био у предности над Вајтом. Приликом изласка из брода Вајт је врата брода оставио отворена према свемирском пространству услед чега се његов партнер у бродској кабини осећао као да се и он налази у празном космичком простору и под истим температурама и атмосферским условима. Тек по Вајтовој повратку у брод врата су затворена и помоћу генератора обновљена је нормална атмосфера. Уместо тога Леонов је из заједничке кабине прво

ЏОНИ ХАЗАРД ФРЕНК РОБИН

